

**8-2 háttéranyag: Vízkészlet-gazdálkodási Térségi Terv
a FETIVIZIG területére**

**A felszín alatti vízkivételek vagyonkezelői véleményezésére vonatkozó
szabályozási javaslat**

Vízkészlet-gazdálkodási Térségi Terv a FETIVIZIG területére
A felszín alatti vízkivételek vagyonkezelői véleményezésére vonatkozó
szabályozási javaslat

Tartalomjegyzék

1. Jogi és igazgatási háttér.....	3
2. Alapadatok	7
3. A felszín alatti vízkészletek hasznosításának keretei	8
3.1. FAVE-k vízkészlet-gazdálkodási helyzetének értékelése	8
3.2 A növényzet vízellátásának terhére elvonható vízmennyiségek.....	12
3.3 Vízfolyások alaphozamának terhére elvonható vízmennyiségek.....	16
4. Szabályozási javaslat.....	19
4.1. Megközelítés	19
4.2 Kontingensekkel kapcsolatos korlátok	20
4.3 A kontingensektől független egyedi korlátok.....	25
4.4 Felszín alatti víztől függő ökoszisztémákkal (FAVÖKokkal) kapcsolatos korlátok.....	27
4.5 A VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés	34
4.6 Korlátok összefoglalása	37
4.7 A terv felülvizsgálata, kontingensek módosítása	45
4.8 A szabályozás kiegészítő elemei	47
4.9 Eljárásrend.....	49

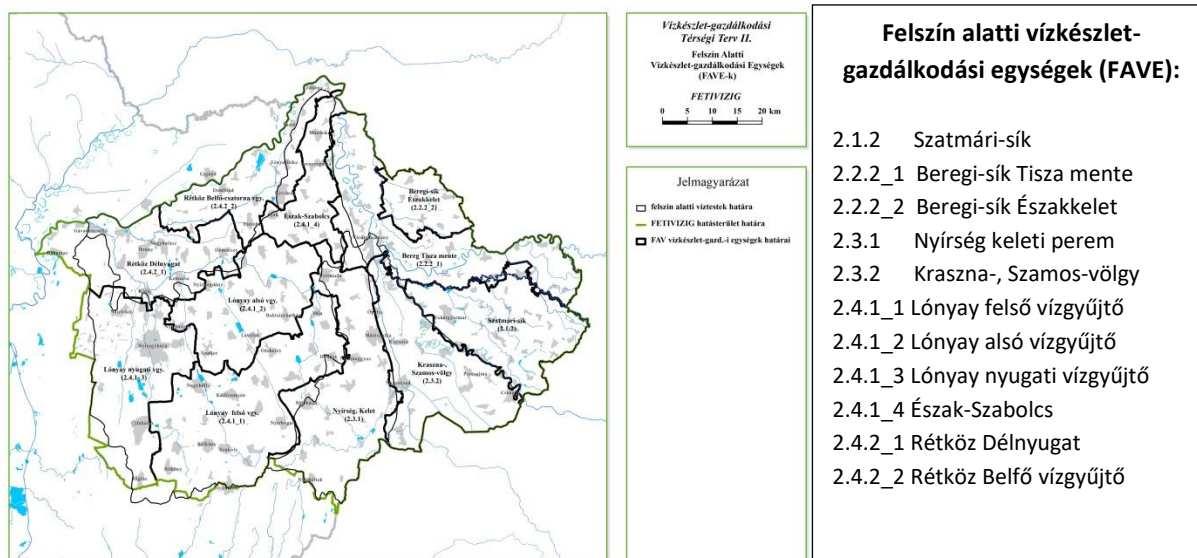
1. Jogi és igazgatási háttér

A felszín alatti vízkészletek használatával kapcsolatos engedélyezésnek a 219/2004 (VII. 21) Kormányrendeletben szereplő igénybevételi határértékekre kell épülnie, amelyek szoros kapcsolatban vannak a VKI szerint megállapított hasznosítható készletekkel.

Víz Keretirányelv (továbbiakban VKI): a felszín alatti víztestekre vonatkozó hasznosítható készlet a sokévi utánpótlódás (csapadékból, felszíni vizekből és szomszédos víztestek felől) és a felszín alatti vizektől függő ökoszisztémák (felszíni vizek, vizes és szárazföldi élőhelyek, gazdasági szempontból releváns ökoszisztémák, továbbiakban FAVÖKO) jó állapotához tartozó vízigényének különbsége. Értékei a vízgyűjtő-gazdálkodási tervben (VGT) szerepelnek.

219/2004 (VII. 21) Kormányrendelet: az igénybevételi határérték (Mi) a víztest egy adott lehatárolt részén hasznosítható felszín alatti vízkészlet $m^3/év$ -ben kifejezve. Az Mi-t a Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság (továbbiakban FETIVIZIG) területére eddig nem határozták meg, ezért a VGT2-ben megjelent, a víztestek egészére vonatkozó hasznosítható készlet tölti be ezt a szerepet. Az igénybevételi korlátok meghatározása nem csupán a VGT-ben szereplő hasznosítható készletek pontosítását jelenti, hanem vízkészlet-gazdálkodási szempontokat is figyelembe véve készült, természetesen betartva a VKI előírásait és szemléletét.

Az Mi meghatározására – a VKI szerinti hasznosítható készletek mellett – elsősorban olyan területeken van szükség, ahol a víztestek a vízkészletek és/vagy a vízhasználatok miatt heterogének, illetve a jelentős kihasználtság egyedi szabályozást igényel. Az utóbbi kritérium a FETIVIZIG teljes területére érvényes, míg a heterogenitás fennáll a 2.2.2. Beregi-sík, a 2.4.1 Nyírség Lónyay-főcsatorna vízgyűjtő és a 2.4.2 Rétköz víztestekre, amelyeket több részre osztottunk fel. Ennek figyelembevételével az 1. térképen bemutatott felszín alatti vízkészlet-gazdálkodási egységeket (továbbiakban FAVE) jelöltük ki. A FAVE határokat adminisztrációs és gazdálkodási szempontok miatt az érintett települések közigazgatási határaihoz igazítottuk.

1. térkép Felső-Tisza-vidéki vízkészlet-gazdálkodási egységek a FETIVIZIG területén

Az Mi meghatározásának és gyakorlati alkalmazásának további jogi alapját és hátterét jelentik a következő dokumentumok és jogszabályok.

Közvetlenül érvényes tervek

- A felülvizsgált Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT2), 1155/2016. (III.31.) Kormányhatározat. A VGT2 tartalmazza a felszín alatti víztestek állapotára vonatkozó információkat és az állapotuk javítása, illetve jó állapotuk megőrzése érdekében javasolt intézkedéseket.
- Kvassay Jenő Terv – Nemzeti Vízstratégia, 1110/2017. (III. 7.) Kormányhatározat. Hangsúlyozza a vízkészletekkel való fenntartható gazdálkodás megvalósítását. EU ex-ante feltétel a szolgáltatások esetén a költségmegtérülés értékelése, ill. a víztakarékosság. Az öntözés az agrárszektor része, a vízügy feladata az öntözővíz biztosítása a rendelkezésre álló készletek és a költségek figyelembevételével. Az öntözés fejlesztésének segítése érdekében nemzeti költségvetésből finanszírozott vízgazdálkodási projektek kidolgozása és megvalósítása szerepel a célok/feladatok között.
- Vidékfejlesztési Program, 1248/2016. (V. 18.) Kormányhatározat. A VP két felhívás keretében lehetőséget biztosít öntözésfejlesztésre. Az 1305/2013/EU rendelet 46. cikkben foglalt előírásoknak megfelelően a VP az öntözőberendezések szintjén 5-25 %-os víztakarékosságot követel (csepegtető és mikroszórófejes technológiákkal), gyenge állapotú víztestek esetén pedig csak az összes víztakarékosság 50 %-át engedi újabb vízkivételekkel felhasználni. A fejlesztés vízjogi engedélyhez kötött, amelyet meg kell előznie a környezeti hatásvizsgálatnak, az erre vonatkozó jogszabályok szerint (ld. Jogszabályok). A vízügyi igazgatóság vagyongazdálkodási véleményét ad ki, amelyben – többek között – vizsgálja a hatályos VGT szerinti állapothoz kapcsolódó feltételeket.
- Vízkészlet-gazdálkodási Térégi Terv a FETIVIZIG területére (2017). A VKGTT a felszín alatti víztestek egészére állapított meg további, hasznosítható kontingenseket és hatáscsökkentő intézkedéseket. A terv Stratégiai Környezeti Vizsgálata (SKV) megállapítja, hogy a meghatározott kontingensek kiadása rontana néhány víztest állapotán, amit csak hatáscsökkentő intézkedésekkel lehet kompenzálni. Az SKV ezek megvalósításának feltételezésével tartja a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés szempontjából is elfogadhatónak a tervet.

Jogszabályok

- A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény. A vízkészletek mennyiségi és minőségi számbavétele állami feladat. Vízhasználat csak a VKI követelményeinek figyelembevételével történhet. Igények kielégítése a még le nem kötött készletekből történik, rögzített prioritási sorrend szerint: a lakossági, a közegészségügyi, gyógyászati, állattartási, halgazdálkodási, természetvédelmi, öntözési, egyéb gazdasági. Ha a felhasználható vízmennyiség természeti vagy egyéb elháríthatatlan okból csökken, akkor a kártérítés nélküli korlátozás sorrendje fordított.
- A környezetvédelemről szóló 1995. évi LIII. törvény. 19.§ (3) bekezdése szerint a vízviszonyokba történő beavatkozások esetén gondoskodni kell arról, hogy a víz, mint tájalkotó tényező fennmaradjon, továbbá általánosan (nem víztest szinten) előírja, hogy a víztől függő

ökoszisztémák fennmaradásához szükséges feltételek és a vizek hasznosíthatóságát biztosító mennyiségi és minőségi körülmények ne romoljanak.

- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény. 18.§ (1) bekezdés szerint a természetes és természetközeli állapotú vizes élőhelyen, a természeti értékek fennmaradásához, a természeti rendszerek megóvásához, fenntartásához szükséges vízmennyiséget (ökológiai vízmennyiség) mesterséges beavatkozással elvonni nem lehet.
- 223/2014 (IX.4) Kormányrendelet a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről. A Vízügyi Igazgatóságnak, amellyel, hogy vagyonkezelőként (üggyfélként) részt vesz a vízjogi engedélyezésben, feladata a vízkészletekkel való gazdálkodás (a vízkészletek térbeli, időbeli, mennyiségi és minőségi számbavétele és azok elosztása), a vízhasználatok ellenőrzése. A vízhasználatok ellenőrzéséhez kötődően az Igazgatóság hatósági intézkedéseket kezdeményezhet.
- 83/2014 (III.14) Kormányrendelet a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról. A 2.§ (3) bekezdés szerint a parti sáv szélessége: a) nagy folyók, így a Tisza esetében a partvonalától számított 10 m, b) az egyéb kizárólagos állami tulajdonú vízfolyások, tavak, tározók és holtágak mentén a partvonalától számított 6 m, c) az a) és b) pontba nem tartozó vizek esetén a partvonalától számított 3 m.
- 147/2010 (IV. 29.) Kormányrendelet (továbbiakban VÁSZ) a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról. A kormányrendelet az öntözéssel kapcsolatban a következőket tartalmazza. A 60.§ (1) bekezdése szerint az öntözés nem lehet ellentétes a védett természeti terület és Natura 2000 terület kijelölésének céljával, és általában nem sérülhetnek a környezeti célkitűzések (VGT). A 60/B.§ (8) bekezdés konkrétan a VGT figyelembevételét írja elő, továbbá, hogy amennyiben a FAVÖKO károsodása mikroöntözéstől eltérő öntözéshez kapcsolható, akkor a lekötés a tényleges vízkivétel 75 %-ára csökken. A 60/A.§ szerint rétegvízből csak mikroöntözés engedélyezhető. A 60.§ (3) bekezdés szerint felszín alatti vízből történő öntözés csak ott engedélyezhető, ahol a felszíni öntözés lehetőségét (készlethiány vagy aránytalan költségek miatt) megfelelően részletes vizsgálat alapján, alapos indokkal kizárták, és a felszín alatti víz mennyisége és minősége az öntözési követelményeknek megfelel. Ezeket a körülményeket a Vízügyi Hatóság a VIZIG véleményének kikérését követően állapítja meg. A 60.§ (6) bekezdése szerint, ha az öntözött területen kívül a vízkivételnek várhatóan mérhető hatása jelentkezik, akkor monitoring kutakat kell létesíteni. A 60/B § (4) bekezdése szerint a süllyedést a legközelebbi három monitoring kút adatai alapján kell értékelni, a (7) bekezdés rendelkezik az adatok 3 évenkénti feldolgozásáról és értékeléséről, az (5) bekezdés szerint pedig a monitoring kutakban tapasztalt, 3 évenként ellenőrzött süllyedési trend esetén az engedélyezett vízmennyiség ugyancsak a tényleges vízkivétel 75%-ára csökken.
- 30/2008. (XII. 31.) KvVM rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról. A felszín alatti vízkészletre telepített vízilétesítmény tervezésekor figyelembe kell venni a víztestre vonatkozó

koncepcionális modellt, a vízkészletre és az igénybevételre vonatkozó adatokat, a felszín alatti víztől függő ökoszisztémák vízigényét és a felszín alatti vízkészlet minőségét. Az azonos vízadó szintekre települt kutak együttes üzemeltetése esetén - ugyanazon üzemi vízszinthez tartozó - kialakuló vízhozamcsökkenés mértéke ne haladja meg az eredeti, üzemszerűen kitermelhető vízhozam 10%-át. Továbbá, az árvízvédelmi töltés mentén, a hullámtéren a vízdoldali töltésláb vonalától mért 60 méteren, a mentett oldalon pedig 110 méteren belül szabadkifolyású kutat létesíteni csak a vízügyi igazgatóság hozzájárulásával lehet.

- 2/2005. (I. 11.) Kormányrendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról. Stratégiai Környezeti Vizsgálatot kell végezni minden olyan tervről, amely jelentős káros hatással lehet 1/ Natura 2000 területre vagy, a VGT szerint 2/ kijelölt víztestekre vagy 3/ nyilvántartott védett területekre. A VKGTT ebbe a körbe tartozik. A tartalmi előírások között szerepel: 1/ a vizek állapotát befolyásoló várható hatások értékelése, 2/ a környezeti szempontból legkedvezőbb változat kiválasztása, vagy annak igazolása, hogy a javasolt egyetlen változatra ez érvényes, 3/ javaslat olyan környezeti szempontú intézkedésekre, előírásokra, feltételekre, szempontokra, amelyeket a terv megvalósítása során figyelembe kell venni.
- 314/2005 (XII. 25) Kormányrendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról. Az 1.§ (3) bekezdése utal a környezeti hatásvizsgálatra (KHV) kötelezett tevékenységekre (1. melléklet) és azokra, amelyek előzetes vizsgálat (EVD) eredményétől függően kötelezhető KHV-ra (3. melléklet). KHV szükséges többek között, ha a FAV vízkivétel > 5 millió m³/év, EVD szükséges, ha az öntözött terület > 300 ha, vagy az öntözőtelep védett természeti területre, Natura 2000 területre esik, vagy ha a FAV vízkivétel talajvíz esetén > 1000 m³/nap, rétegvíz esetén > 5000 m³/nap, de vízbázis védőövezeteiben az előbbi értékek 10 %-a. Az 1.§ (3) bekezdés f) pontja szerint a Hatóság akkor is elrendelhet KHV-t, ha a tevékenység nem éri el az előbbi küszöbszinteket, de egyéb szakhatósági eljárás megállapította a jelentős környezeti hatást. Ugyancsak a kivételesen elrendelhető eljárásokra utal a 2/A.§, amely alapján a 13. melléklet szerinti információk és az 5. melléklet szerinti szempontok alapján kell megvizsgálni a KHV szükségességét. A 13. melléklet szerinti adatlap kevésbé alkalmas a vízkivétel környezeti hatásának megítélésére, lényegesebb, hogy az 5. melléklet 2.b) pontja a víztestek állapotával kapcsolatban utal a VGT-re és a 30/2004. (XII. 30.) KvVM miniszteri rendeletre (ld. alább), a 3.d) pont a kumulatív hatások kezelésére, a 3.i) pont pedig az egyéb, tárggyal összefüggő rendelkezésre álló információk figyelembevételére vonatkozik. A VGT-ben foglalt környezeti célkitűzésekkel kapcsolatos, hogy az 1.§ 6a) pont előírja a 221/2004. (VII. 21.) Kormányrendeletben, a VGT környezeti célkitűzései alóli mentességre előírt feltételek teljesítésének igazolását (ld. alább).
- 221/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól. A rendelet a VGT tartalmára vonatkozik. A VKGTT-t annyiban érinti, hogy – a VKI-val összhangban - meghatározza azokat a feltételeket, amelyek alapján az eredeti környezeti célkitűzésektől való eltérést el lehet fogadni: éghajlati okokra hivatkozva vagy fejlesztések esetén a gazdasági-társadalmi körülmények elemzése alapján.

- 219/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet a felszín alatti vizek védelméről. A kormányrendelet tartalmazza az igénybevételi korlát meghatározására vonatkozó előírást, illetve a felszín alatti víztestek jó mennyiségi állapotára vonatkozó követelményeket.
- 30/2004. (XII. 30.) KvVM rendelet a felszín alatti vizek vizsgálatának egyes szabályairól. A rendelet részletesen meghatározza a felszín alatti víztestek VKI szerinti állapotértékelésének tartalmát és szempontjait, amelyet a VGT-ben alkalmazni kell. Az előírások vonatkoznak a víztestek állapotának felülvizsgálatára is, vagyis a VKGTT2 ezzel kapcsolatos vizsgálataira is.
- 123/1997. (VII. 18.) Kormányrendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről. A rendelet 2. melléklete szerint a belső védőterületen nem engedélyezhető új kút, a külső, illetve hidrogeológiai védőövezeteken belül pedig csak környezeti hatásvizsgálat, illetve tartalmilag azzal egyenértékű egyedi vizsgálat alapján.
- 72/1996 (V.22.) Kormányrendelet a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról. A 12.§ (b) pont alapján a vízjogi engedélyeket Vízügyi hatóság hivatalból módosítja, ha a felhasználható vízkészlet mennyisége megváltozott és emiatt korlátozásokra van szükség. A 14.§ (1) szerint a vízjogi engedélyeket vissza lehet vonni, ha az engedélyes a kötelezettségeit adott határidőn belül nem teljesíti. A 14.§ (2) szerint a vízjogi engedélyeket vissza kell vonni, többek között, ha c) a vízgazdálkodási, környezet- és természetvédelmi, közegészségügyi érdek sérül, vagy d) a felhasználható vízkészlet mennyisége és minősége a használatot ellehetetleníti, e) az engedélyes a létesítményt nem használja.

2. Alapadatok

Hivatkozva arra, hogy a FETIVIZIG teljes területe a felszín alatti vízkészletek szempontjából érzékeny vízkészlet-gazdálkodású területnek számít, azaz jelentős a készletek kihasználtsága és/vagy a szabad készletekhez képest jelentősek a vízigények, az Mi-t valamennyi FAVE-ra meghatároztuk (a VGT-ben, a hasznosítható készlet meghatározására alkalmazott módszernél részletesebb elemzésre alapozva).

Az Mi meghatározásához a következő vízkészlet-gazdálkodási elemeket számítottuk, becsültük:

- A vízháztartási mérleg összetevői az 1961-2018 közötti (átlagosnak tekintett) időszakra: meteorológiai jellemzők, beszivárgás csapadékból, talajvízből történő párolgás, felszíni vizekkel való kapcsolat, szomszédos víztestekkel való vízforgalom (ennek megalapozásaként: talajvízszint adatsorok feldolgozása, FAVE-nként meghatározott vízháztartási mérlegek a 2001-2010 és a 2011-2018 időszakra, valamint 3 FAVE esetén az 1961-1980 és az 1981-2000 közötti időszakra is, a MÁFI által készített vízföldtani modellel végzett szimuláció 8 víztermelési változatra).
- A kisvízfolyások ökológiai kisvízének fenntartásához, illetve a hasznosítható kisvízi készletek biztosításához szükséges felszín alatti táplálás, amely a felszín alatti készletek szempontjából lekötésnek tekinthető, valamint a tározók feltöltési vízigényeihez való hozzájárulás (ennek megalapozásaként vízhozam adatsorok feldolgozása).
- A VGT2-ben FAVÖKO-ként kijelölt szárazföldi és vizes ökoszisztémák vízigénye (erdők és wetlandek ökológiai vízigényének felülvizsgálatával).

- Mezőgazdasági ökoszisztémák vízigénye magas talajvízállású területeken, az öntözési igényt mérsékelő állapot megőrzése érdekében (azoknak a mezőgazdasági területeknek a lehatárolása, ahol a talajvíz számottevő szerepet játszik a növényzet vízellátásában).
- Víz kivételek: tényleges vízkivételek, az előbbihez képest többletet jelentő, engedélyekben ill. a vagyonkezelői véleményekben szereplő vízmennyiségek, engedéllyel nem rendelkező vízkivételek (becslés 3 különböző módszerrel), ún. közvetett vízkivételek (FAVÖKO-ként nem kijelölt állóvizekbe és vízfolyásokba kerülő felszín alatti víz az Mi-nek megfelelő összes vízkivételhez tartozó állapotban).

Az utánpótlódó, illetve a még elvonható készletek számítása az 1961-2018 időszakra jellemző meteorológiai viszonyok alapján történt. Ez megfelel a VKI „sokéves” átlagokra vonatkozó követelményének, de a jövő szempontjából optimista feltételezésnek számít, ugyanis figyelmen kívül hagyja, hogy a tapasztalatok és az előrejelzések szerint ennél szárazabb éghajlat valószínű. Az ebből adódó bizonytalanság növeli az ellenőrzés és a felülvizsgálat jelentőségét és hangsúlyozza a készletnövelő intézkedések szükségességét. Ezen felül az ezeknek a meteorológiai adatoknak a feltételezésével elvégzett számítás is tartalmaz további bizonytalanságokat. Ezt az eredmények valószínű, minimális és maximális értékeivel jellemeztük.

3. A felszín alatti vízkészletek hasznosításának keretei

3.1. FAVE-k vízkészlet-gazdálkodási helyzetének értékelése

A fentiek figyelembevételével az egyes FAVE-k vízkészlet-gazdálkodási besorolása (és ennek folytatásaként az Mi) a Víz Keretirányelv jó mennyiségi állapotának kritériumaival összhangban, a következő szempontok mérlegelésével határozható meg:

- A talajvízszint-változás jellege a 2011-2018-as időszakban: i) folyamatos talajvíz-süllyedési trend, vagy ii) kezdetben a meteorológiai viszonyokat követő vízszintingadozás, majd az időszak vége felé ettől eltérő süllyedési trend, iii) a korábbi átlagos értékhez képest jelentősen mélyebben stabilizálódó, illetve ingadozó talajvízszint, vagy iv) végig a meteorológiai változásokat követő vízszintingadozás.
- A víz háztartási mérleg jellemzői a készletgazdálkodás szempontjából mértékadó átlagos meteorológiai jellemzők (1961-2018) és a jelenlegi vízkivételek figyelembevételével. Az egyensúlyi állapothoz tartozó vízmérleg jellemzői (talajvízpárolgás, alaphozam, a szomszédos vizekkel való vízcsere). Ha a vízmérleg egyensúlya nem tud kialakulni, akkor túltermelésről van szó és a süllyedés az átlagos meteorológiai viszonyok esetén is folytatódni fog.
- Erdő, gyepek és vizes ökoszisztémák, valamint a szántóföldi ökoszisztémák (együttesen FAVÖKOK) vízigénye és az erre a célra rendelkezésre álló vízkészlet viszonya, ennek alapján a növényzettől még elvonható vízkészlet mennyisége.
- Kisvízfolyások ökológiai kisvízének és nyári kisvízi készletének és egyéb felszíni vízigények (pl. tározók feltöltése, hígítás) biztosíthatósága. A vízfolyásokat tápláló alaphozam lehetséges csökkentésének mértéke.

A területre jellemző sokszínűség, a markánsan különböző problémák és a már megjelent konfliktusok miatt differenciált és rugalmas megközelítésre és megoldásra van szükség.

A meghatározott igénybevételi határérték az Mi egy speciális esete, a jelenlegi hasznosításhoz képest megengedhető többlet vízkivételre (ún. kontingensre) vonatkozik, vagyis minden jelenlegi vízkivétel felett értendő, beleértve az illegális vízkivételeket is. Meghatározásának alapja a vizes, a szárazföldi, a szántóföldi ökoszisztémáktól, valamint a kisvízfolyásoktól és a folyóktól még elvonható felszín alatti vízkészlet becslése, a jelenlegi állapot és az ehhez képest átlagos meteorológiai viszonyok esetén várható változások elemzése alapján. A kontingensek területi megosztását vízkészlet-gazdálkodási és környezeti szempontok határozzák meg.

A számítások részletes eredményeit a terv tartalmazza, az *1. táblázat* csak azokat a jellemzőket foglalja össze, amelyek a FAVE-k vízkészlet-gazdálkodási kategóriába sorolását meghatározzák.

1. táblázat Az igénybevételi határértéket meghatározó jellemzők, vízkészlet-gazdálkodási besorolás

Részterületek	2011–2018 időszakban		Átlagos viszonyok esetén			Víz készlet-gazdálkodási kategória
	Talajvízszint-változások ⁽¹⁾	Víz készlet-változás mértéke	Erdő, gyepek és vizes FAVÖKO vízigényének kielégítése	Szántóföldi FAVÖKO vízigényének kielégítése	Alaphozam igények kielégítése	
Szatmári-sík (2.1.2)	↘~	nagy	jelentős többlet	többlet	jelentős többlet	2.1
Bereg Tisza mente (2.2.2_1)	↘~	közepes	többlet	többlet	jelentős többlet	1
Bereg Északkelet (2.2.2_2)	Ukr.határ: ↘ és ~↘ máshol: ↘~	nagyon nagy	többlet	kielégíthető, de bizonytalan	csekély többlet	2.3
Nyírség keleti perem (2.3.1)	nyugat: ~↘ kelet: ↘~	nagy	kevés hiány	nem elégíthető ki	többlet, de elvonása?	2.3
Kraszna-Szamos-völgy (2.3.2)	↘~	nagy	jelentős többlet	többlet	jelentős többlet	2.1
Lónyay felső vgy. (2.4.1_1)	↘ és ~↘ észak-nyugat: ↘~	nagy	nem elégíthető ki	nem elégíthető ki	többlet, de elvonása?	2.3
Lónyay alsó vgy. (2.4.1_2)	↘~	közepes	kielégíthető, de bizonytalan	kielégíthető, de bizonytalan	többlet, de elvonása?	2.2
Lónyay nyugati vgy. (2.4.1_3)	dél: ~↘ észak: ~	kicsi	kielégíthető, de bizonytalan	kielégíthető, de bizonytalan	többlet, de elvonása?	2.2
Észak-Szabolcs (2.4.1_4)	↘	nagyon nagy	már nincs ilyen igény	már nincs ilyen igény	már nincs ilyen igény	3
Rétköz Délnyugat (2.4.2_1)	~	kicsi	többlet	jelentős többlet	jelentős többlet	1
Rétköz Belső vgy. (2.4.2_2)	↘~	közepes	többlet	többlet	jelentős többlet	1

(1) ↘ folyamatos süllyedési trend

~↘ ingadozás, majd 2015 után süllyedés

↘~ 2014-15-ig tartó süllyedés, majd mélyebb szinten stabilizálódás vagy ingadozás

~ végig a meteorológiai viszonyok szerinti ingadozás

A megadott szempontok együttes figyelembevételével a részterületek **5 vízkészlet-gazdálkodási kategóriába** sorolhatók:

1. A 2011–18-as időszakban a vízszintingadozás vagy végig, vagy egy kezdeti túlhasználat után az évtized közepétől már a meteorológiai változékonyságot követte. A vízkivételekhez kapcsolható készletcsökkenés kicsi vagy legfeljebb közepes mértékű volt. Az átlagos meteorológiai viszonyokhoz tartozó hasznosítható vízkészlet – a bizonytalanságot is figyelembe véve – számottevően nagyobb, mint a jelenlegi vízhasználat, tehát a jelentős FAVÖKO előfordulás vízigényének kielégítése mellett is marad szabad vízkészlet. A vízfolyások alaphozama lényegesen nagyobb, mint az ökológiai kisvízből és a lekötött készletekből származó vízigények. Jelenleg ide tartozik: Beregi-sík Tisza mente (2.2.2_1), Rétköz Délnyugat (2.4.2_1) és Rétköz Belső vízgyűjtő (2.4.2_2).

2. Azok a részterületek, ahol a vízmérleg egyensúlya és/vagy az ökológiai vízigények kielégítése bizonytalan, a probléma jellegétől függően 3 alkategóriába sorolhatók:

- 2.1 A 2011–18-as időszakban jelentős talajvízszint-süllyedés után következett be a stabilizálódás, illetve a meteorológiai változékonyságot követő ingadozás. Az évtized elején tapasztalt, vízkivételekhez kapcsolható készletcsökkenés számottevő volt, ami jelzi, hogy a terület érzékeny az aszály idején megnövekvő vízkivételekre (főként annak engedély nélküli formájára). Az átlagos meteorológiai viszonyok esetén sem biztos a teljes regenerálódás, vagyis bizonytalan a korábbi átlag körüli vízszintingadozás visszatérése. A helyenként jelentős, koncentrált FAVÖKO előfordulások vízigények kielégítése azonban a mélyebb talajvízszint és a jelenlegi vízhasználatok mellett is lehetséges, sőt szabad vízkészlet (ún. kontingens) is rendelkezésre áll. A vízfolyások alaphozama lényegesen nagyobb, mint az ökológiai kisvízből és a lekötött készletekből származó vízigények. Jelenleg ide tartozik: Szatmári-sík (2.1.2), Kraszna-Szamos-völgy (2.3.2).
- 2.2. A 2011–18-as időszakban előfordult a meteorológiai viszonyoknak megfelelő változékonyság, az évtized elején kezdetben vagy annak vége felé megjelenő vízkivételekhez köthető süllyedési trend, de a teljes időszakra vonatkozóan ez sehol sem volt tapasztalható. A vízkivételeknek tulajdonítható készletcsökkenés kicsi vagy közepes mértékű. A FAVÖKO előfordulások vízigénye átlagos meteorológiai viszonyok esetén határon, de kielégíthető. Ezzel összhangban a vízmérleg csak hibahatáron belüli többletet mutat, a szabad hasznosítható vízkészlet kicsi. A vízfolyások alaphozama jelentős, de az ökológiai és egyéb igények feletti vízmennyiség hasznosítása környezeti korlátokba ütközik (tározók és a növényzet vízellátásának csökkenése). Jelenleg ide tartozik: Lónyay alsó vgy. (2.4.1_2) és Lónyay nyugati vgy. (2.4.1_3).
- 2.3 A 2011–2018-as időszakban a részterület számottevő részén jelentkezett vagy folyamatos, vagy az évtized második felében megjelenő, a vízkivételekhez kapcsolható süllyedő trend, és jelentős vízkészletcsökkenés. A korábban jelentős, mára azonban csekély FAVOKO előfordulás vízigénynek kielégítése az átlagos meteorológiai viszonyok visszatéréssel is bizonytalan, sőt egyes területeken nem valószínű. A vízfolyások alaphozama jelentős, de az ökológiai és egyéb igények feletti vízmennyiség hasznosítása környezeti korlátokba ütközik (tározók és a növényzet vízellátásának csökkenése). Jelenleg ide tartozik: Beregi-sík Északkelet (2.2.2._2), Nyírség keleti perem (2.3.1) és Lónyay felső vgy. (2.4.1_1).
3. A 2011–2018-as időszakban folyamatos volt a vízkivételekhez kapcsolódó talajvízszint-süllyedés. Ez egyértelműen jelzi, hogy már a jelenlegi vízkivétel is súlyos túltermelést jelent. A jelenlegi vízkivételek mellett átlagos meteorológiai viszonyok esetén sem várható a vízháztartási egyensúly helyreállása. Az elmúlt években a talajvízszint-süllyedés olyan mértékű volt, hogy már nem is beszélhetünk FAVÖKO-król, sem ezek vízigényéről. Jelenleg ide tartozik: Észak-Szabolcs (2.4.1_4).

Az igénybevételi határértékek, illetve ebben az esetben a további vízkivételek számára igénybe vehető kontingensek meghatározása i) a vízkészlet-gazdálkodási kategória, ii) az azon belül tapasztalt heterogenitás és iii) a felhasználás céljának figyelembevételével történik. A hozzáférhetőség és a hasznosítás jellegében meglévő jelentős különbségek miatt külön tárgyaljuk:

- a növényzet vízellátásának és
- az alaphozam

terhére elvonható vízmennyiséget.

3.2 A növényzet vízellátásának terhére elvonható vízmennyiségek

Az öntözési célra fordítható kontingenst a területi heterogenitás szerint kijelölt zónákra célszerű megadni, amelyek biztosítják a készletek felhasználásának egyenletes területi elosztását, érzékeny vízkészlet-gazdálkodási helyzetben lévő területeken ez kiemelt szempont. Ahogy korábban már definiáltuk, érzékeny vízkészlet-gazdálkodási helyzetnek számít a készletek magas kihasználtsági aránya és/vagy a szabad készlethez képest jelentős vízigény. A FETIVIZIG teljes területe különböző mértékben, de ebbe a kategóriába tartozik.

A zónákat települések csoportjai alkotják. A településekhez kapcsolt zónák kialakítása azért előnyös, mert a településeken keresztül motiválható az együttműködés, a közös felelősség, illetve jobban értékelhetők a készletnövelő intézkedések. Ugyanakkor egy település már túl kis méret a vízkészlet-gazdálkodás számára, ezért javasolható a települések csoportja (2. térkép).

A nem öntözési célú vízigények számára FAVE szinten adunk meg külön kontingenst. Ezt az öntözésnél ritkább és koncentráltabb megjelenésük indokolja. Mértéke az öntözési célra megadott (FAVE szinten összesített) érték megközelítően 20 %-a, amelyet Nyíregyháza esetében további 20 %-kal, Kisvárdá, Mátészalka, Nyírbátor, Fehérgyarmat és Vásárosnamény esetében további 10 %-kal növeltünk meg. Az egyéb célra felhasználható kontingensnek az öntözési célú kontingens arányában meghatározott értéke tükrözi a terület vízellátottságát, és az ennek előnyeiben vagy hátrányaiban való közös osztozást. Az alapértékként szereplő 20 %-ot a legkisebb többlettel rendelkező FAVE (Beregi-sík Tisza mente) alapján határoztuk meg, és az azonos feltételek miatt ugyanezt az arányt alkalmaztuk mindenütt. A nagyobb városokhoz kapcsolt többlettel a főként itt jelentkező, általában nagy értéket képviselő ipari-szolgáltatási jellegű fejlesztések megvalósíthatóságát kívántuk támogatni.

Az 1. kategóriába sorolt FAVE-k esetében (Rétköz Délnyugat (2.4.2_1), Rétköz Belfő vízgyűjtő (2.4.2_2) és Beregi-sík Tisza mente (2.2.2_1)) FAVE szinten meghatározható egy még kiadható öntözési kontingens, amelyet a FAVE-n belül néhány zónára osztunk szét, nem területarányosan, hanem inkább az igények várható jelentkezése szerint, amely általában arányos a jelenlegi vízhasználattal. Az egyéb célú vízkivételek számára FAVE szinten +20-20 % áll rendelkezésre, kivéve a Belfő vízgyűjtőjét, ahol Kisvárdá miatt és a Beregi-sík Tisza menti részét, ahol Vásárosnamény miatt ez az érték +30 %. (2. táblázat, 2. térkép).

A 2.1 kategóriába sorolt FAVE-k esetében (Szatmári-sík (2.1.2), Kraszna- és Szamos-völgy (2.3.2)) a FAVÖKO vízigények kielégítése után ugyan marad bizonyos mennyiségű felhasználható készlet, azonban a vízmérleg bizonytalansága miatt és a területileg minél egyenletesebb hasznosítás érdekében a kontingenst célszerű zónákra (településcsoportokra) lebontva, egy fajlagosan meghatározott érték (3 mm/év) összegzésével megadni. Az egyéb célú vízkivételek számára FAVE szinten áll rendelkezésre többlet kontingens: a Kraszna- és Szamos-völgy esetében +20 %, a Szatmári-síkon Fehérgyarmat miatt +30 %. (2. táblázat, 2. térkép).

A 2.2 kategóriába sorolt FAVE-k (Lónyay alsó vgy. (2.4.1_2) és Lónyay nyugati vgy. (2.4.1_3)) esetében a FAVÖKO vízigények kielégítése után lényegében nem marad szabad vízkészlet. További,

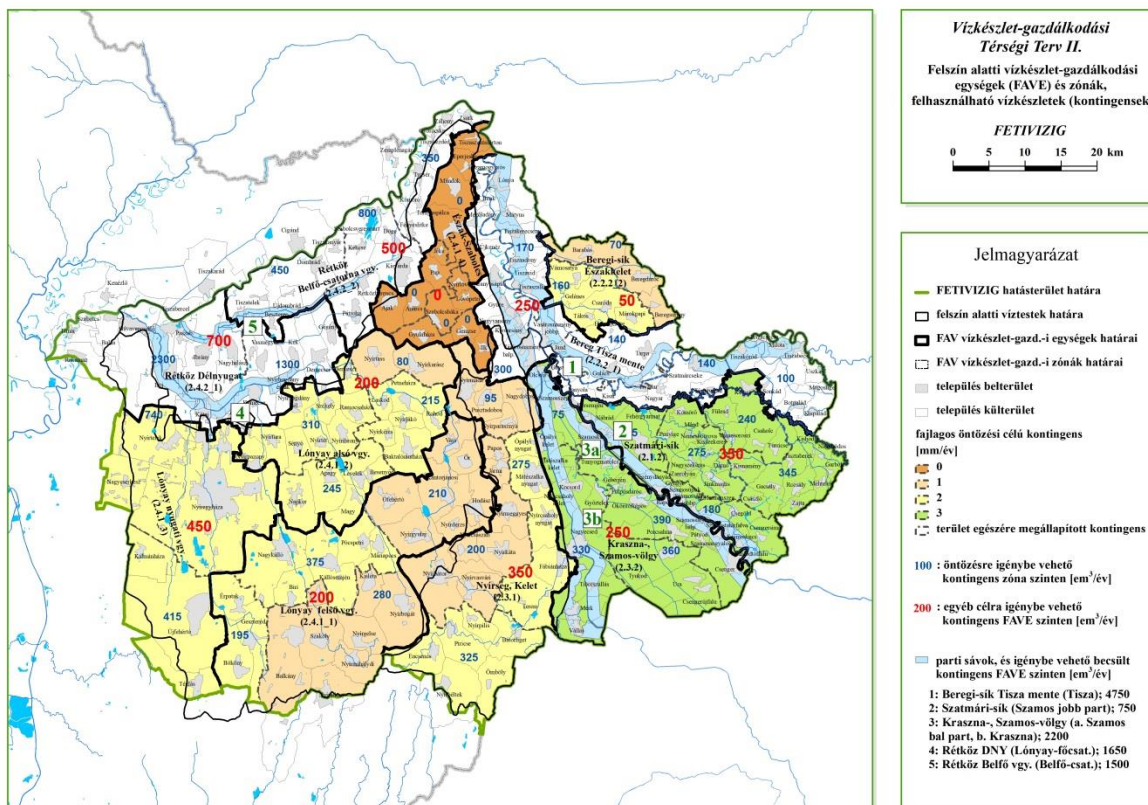
felhasználható kontingens csak a bizonytalanságokra tekintettel állapítható meg (szántóföldi FAVÖKO vízigényének és az engedély nélküli vízkivételek, vízháztartási számítások későbbi pontosításának és a közeljövőben megvalósuló hatáscsökkentő intézkedések feltételezésével). A FAVE-en belüli heterogenitást figyelembe kell venni: a jelenleg süllyedést mutató zónákban csak igen csekély (1 mm/év), az egyéb területeken közepes mértékű (2 mm/év) fajlagos értékkel. Mindkét FAVE teljes területe fokozott ellenőrzést igényel. Egyéb célokra a Lónyay alsó vízgyűjtőn +20 %, míg a Lónyay nyugati vízgyűjtőn Nyíregyháza miatt +40 % többlet áll rendelkezésre. (2. táblázat, 2. térkép).

A 2.3. kategóriába sorolt FAVE-k (Lónyay felső vgy. (2.4.1_1), Nyírség keleti perem (2.3.1) és Beregi-sík Északkelet (2.2.2._2) esetében az elemzések alapján már az átlagos meteorológiai viszonyokhoz tartozó vízmérleg is vízhiányt mutat (vagy bizonytalan a csekély többlet) és/vagy a FAVÖKO vízigények nem elégíthetők ki. Mindhárom FAVE számottevő részén tapasztalunk süllyedő tendenciát. A feltárt problémák bármelyike elegendő ahhoz, hogy további vízkivétel csak méltányossági alapon legyen engedélyezhető. Továbbá annak feltételezésével, hogy a készletnövelő intézkedések javítják a helyzetet, és a süllyedő trend a csekély többlet vízkivétel mellett is megállítható. A FAVE-en belüli heterogenitást a 2.2 kategóriához hasonlóan figyelembe kell venni: a jelenleg süllyedést mutató zónákban csak igen csekély (1 mm/év), az egyéb területeken közepes mértékű (2 mm/év) fajlagos kontingens adható meg. Mindhárom FAVE teljes területe fokozott ellenőrzést igényel. Mindaddig, amíg a vízszintváltozás nem vált át emelkedő tendenciájúvá, az alapkongingens nem növelhető (sőt növekvő süllyedés esetén a területet a túltermeléssel jellemzett 3. kategóriába kell sorolni, amelyhez 0 alapkongingens tartozik).

Az egyéb célú vízkivételek számára FAVE szinten +20-20 % áll rendelkezésre, kivéve a Nyírség keleti perem FAVE-t, ahol Mátészalka és Nyírbátor miatt ez az érték +40 %. (2. táblázat, 2. térkép).

A 3. kategóriába tartozó FAVE (Észak-Szabolcs (2.4.1_4)) esetében a jelenlegi helyzetben nem adható ki több engedély, a kontingens 0. Engedélyezhető többlet csak a jelenlegi lekötések tényleges csökkentése vagy készletnövelő beavatkozások révén érhető el. Figyelembe véve, hogy a jelenlegi süllyedő trend mértékét fokozatosan csökkenteni kell, a stabilizálódás eléréséig csak a vízmérlegben kimutatható javulás fele engedélyezhető új vízkivételként. Az így elért kontingenseket alkalmasan megválasztott településcsoportokra, zónákra kell összesíteni. Ezek mérete viszonylag kicsi, annak érdekében, hogy a keletkező többletet annak környezetében tudják hasznosítani. (2. táblázat, 2. térkép).

A 2. térkép a települések csoportosításával kialakított zónákat mutatja, a fajlagos kontingensek, illetve a zónánként összegzett öntözési, valamint FAVE-kra megadott egyéb célú kontingensek feltüntetésével. A vízkészlet-gazdálkodás során (nyilvántartás, kontingens és igény összevetése, engedélyezés) a továbbiakban a FAVE-hoz tartozó települések külterületi határai a mérvadóak. A térkép a vízfolyások alaphozamának terhére elvonható kontingenseket, illetve az erre a célra igénybe vehető parti zónákat is tartalmazza (bővebben a 3.2. fejezetben).

2. térkép Vízkészlet-gazdálkodási egységek, zónák
és a további vízkivételek céljára biztosított kontingensek

A 2. táblázatban foglaltuk össze az egyes FAVE-kban és azon belül az egyes zónákban a FAVÖKO vízigények kielégítése után megmaradó a vízfolyások menti hasznosításon felüli készletekre, illetve a felhasználható kontingensekre vonatkozó adatokat.

2. táblázat Öntözésre és egyéb célra igénybe vehető kontingensek,
a növényzet vízfelvételeinek terhére (vízfolyás menti hasznosítás nélkül)

FAVE - vízkészlet-gazdálkodási kategória (VGK) és az egyes zónákhoz tartozó települések	Készlet FAVÖKO kielégítése után (től-ig) (Mm ³ /év)	Fajlagos kontingens (mm/év)	Öntözési kontingens (em ³ /év)	Egyéb célra fordítható kontingens (em ³ /év)
Szatmári-sík (2.1.2) - VGK: 2.1	2,2 – 2,8		1205	350
Cégénydányád, Csegöld, Csengersima, Gyűgye, Hermánszeg, Komlódtótfalu, Szamosbecs, Szamossályi jobbp., Szamostatárfalva, Szamosújjak		3	180	
Császló, Gacsály, Garbolc, Kishódos, Kisnamény, Méhtelek, Nagyhódos, Rozsály, Tisztaberek, Zajta		3	345	
Darnó, Jánkmajtis, Kisszekeres, Kömörő, Mánd, Nagyszekeres, Nemesborzova, Penyige, Zsarolyán		3	275	
Csaholc, Fülesd, Kölcse, Túrricse, Vámosoroszi		3	240	
Fehérgyarmat, Kérsemjén, Nábrád		3	165	

FAVE - vízkészlet-gazdálkodási kategória (VGK) és az egyes zónákhoz tartozó települések	Készlet FAVÖKO kielégítése után (től-ig) (Mm ³ /év)	Fajlagos kontingens (mm/év)	Öntözési kontingens (em ³ /év)	Egyéb célra fordítható kontingens (em ³ /év)
Beregi-sík Tisza mente (2.2.2_1) - VGK: 1	1,0 – 1,8		850	250
Botpalád, Kispalád, Magosliget, Milota, Sonkád, Tiszabecs, Tizakécske, Tizakóród, Uszka		-	100	
Kisar, Magyar, Olcsvaapáti, Panyola, Szatmárcseke, Túristvándi		-	140	
Gulács, Hetefejércse, Jánd, Tarpa, Tivadar		-	140	
Aranyosapáti, Benk, Gyüre, Kisvarsány, Mezőladány, Nagyvarsány, Tizsamogyorós, Újkenéz, Vásárosnamény balp.		-	300	
Lónya, Mátyus, Tiszaadony, Tizsakerecseny, Tizsaszalka, Tizsavid, Vásárosnamény jobb.		-	170	
Beregi-sík Északkelet (2.2.2_2) - VGK: 2.3	0,0 – 0,2		230	50
Barabás, Beregdaróc, Beregsurány		1	70	
Csaroda, Gelénes, Márokpapi, Tákos, Vámosatya		2	160	
Nyírség keleti perem (2.3.1) - VGK: 2.3	-0,8 – -0,4		895	350
Bátorliget, Encsencs, Nyírbéltek, Nyírpilis, Ömböly, Piricse		2	325	
Járm, Nyírbátor, Nyírcsászári, Nyírkáta, Nyírmeggyes, Nyírvasvári, Papos		1	200	
Fábiánháza, Mátészalka nyugat, Nyírsaholy nyugat, Ópályi nyugat, Terem		2	275	
Nagydobos, Nyírmada, Nyírparasznya, Pusztadobos		1	95	
Kraszna-, Szamos-völgy (2.3.2) - VGK: 2.1	0,9 – 1,7		1155	250
Győrtelek, Kocsord, Mátészalka kelet, Mérc, Nagyecsed, Nyírsaholy kelet, Tiborszállás, Vállaj		3	330	
Csengerújfal, Tyukod, Ura		3	360	
Csenger, Fülöpösdaróc, Géberjén, Ökörítőfülpös, Pátyod, Porcsalma, Rápol, Szamosangyalos, Szamossályi balp., Tunyogmatolcs		3	390	
Olcsva, Ópályi kelet, Szamoskér, Szamosszeg		3	75	
Lónyay felső vgy. (2.4.1_1) - VGK: 2.3	-3,0 – -2,4		1060	200
Balkány, Kisléta, Nyíradony, Nyírbogát, Nyírgelse, Nyírmihálydi, Szakoly		1	280	
Bököny, Érpatak, Geszteréd		2	195	
Biri, Kállósején, Máriapócs, Nagykálló, Pócspetri		2	375	
Hodász, Kántorjánosi, Nyírdertzs, Nyírgyulaj, Ófehértó, Őr, Vaja		1	210	
Lónyay alsó vgy. (2.4.1_2) - VGK: 2.2	-0,2 – 0,4		850	200
Apagy, Besenyőd, Levelek, Magy, Napkor		2	245	

FAVE - vízkészlet-gazdálkodási kategória (VGK) és az egyes zónákhoz tartozó települések	Készlet FAVÖKO kielégítése után (től-ig) (Mm ³ /év)	Fajlagos kontingens (mm/év)	Öntözési kontingens (em ³ /év)	Egyéb célra fordítható kontingens (em ³ /év)
Berkesz, Nyírbogdány dél, Nyíribrony, Nyírpazony, Nyírtét, Nyírtura, Ramocsaháza, Sényő, Székely		2	310	
Baktalórántháza, Laskod, Nyírájkó, Nyírkércs, Petneháza, Rohod		2	215	
Nyírkársz, Nyírtass		1	80	
Lónyay nyugati vgy. (2.4.1_3) - VGK: 2.2	-0,1 – 0,2		1155	450
Kálmánháza, Téglás, Újfehértó		2	415	
Nagycserkesz, Nyíregyháza, Nyírtelek		2	740	
Észak-Szabolcs (2.4.1_4) - VGK: 3	-12,3		0	0
Ajak, Anarcs, Jéke, Pap		0	0	
Gemze, Gyulaháza, Ilk		0	0	
Lövőpetri, Nyírlövő, Szabolcsbáka		0	0	
Eperjeske, Mándok, Tiszaszentmárton, Tornyospálca		0	0	
Rétköz Délnyugat (2.4.2_1) - VGK: 1	5,1 – 5,6		3600	700
Balsa, Buj, Gávavencsellő, Ibrány, Kótaj, Nagyhalász, Paszab, Rakamaz, Szabolcs, Timár, Tiszabercel		-	2300	
Demecser, Gégény, Kék, Kemecse, Nyírbogdány észak, Tiszarád, Vasmegyer		-	1300	
Rétköz Belfő vgy. (2.4.2_2) - VGK: 1	2,1 – 2,8		1600	500
Beszterec, Dombrád, Tiszakanyár, Tiszatelek, Újdombrád		-	450	
Döge, Kékcse, Kisvárd, Pátroha, Rétközberencs, Szabolcsveresmart		-	800	
Fényeslitke, Győröcske, Komoró, Tiszabездé, Tuzsér, Záhony, Zsurk		-	350	

3.3 Vízfolyások alaphozamának terhére elvonható vízmennyiségek

A vízmérlegekben jelentős hányadot képvisel a vízfolyásokat tápláló alaphozam. Ez a vízmennyiség a vízfolyások és folyók parti zónájában felszín alatti vízkivétellel (még mielőtt ez alaphozamként a mederbe jutna) akkor hasznosítható, ha a 147/2010 Kormányrendelet értelmében igazolható, hogy a közeli felszíni vízből a vízkivétel aránytalanul drága, illetve ez a vízmennyiség nem jelent hiányt a vízfolyás számára.

Kis- és közepes vízfolyások esetén nem vonható el a zömében felszín alatti vízből származó ökológiai kisvíz és az augusztusi kisvízi hozam. Az első ökológiai vízigénynek, a második pedig vízkészlet lekötésnek számít. A felszíni vízkészletek nyilvántartásában szereplő értéknél azonban nagyobb vízmennyiségeket kell figyelembe venni, mert ahhoz, hogy az igény a kisvízi állapotban is biztosítva legyen, az éves átlagos alaphozamnak ennél nagyobbnak kell lennie (a VGT1-ben szereplő becslések szerint mintegy 20 – 50 %-kal). Az e fölötti mennyiség elvileg vízkivételekkel elvonható lenne, de vannak

korlátozó tényezők. A Lónyay-főcsatorna vízgyűjtőjén található főfolyásokon és a Nyírség keleti peremén kijelölt FAVE-k esetében az itteni tározók vízigénye, illetve a vízfolyások mentén a vízkivétel által okozott vízszintsüllyedés ezt nem teszi lehetővé, ugyanis a növényzet már most is csekély talajvízből történő táplálását nem lehet tovább csökkenteni. A Lónyay-főcsatorna és a Belfő-csatorna alaphozamának egy része azonban felszín alatti vízkivétellel hasznosítható.

Ugyancsak elvonható a folyókat tápláló alaphozam. A Tisza, a Szamos, a Kraszna és a Túr ökológiai és kisvízi hozamában nem játszik jelentős szerepet a hazai vízgyűjtőről érkező alaphozam. Megjegyezzük, hogy ez eltérést jelent a VGT2-ben szereplő országosan egységesen alkalmazott megközelítéshez képest, miszerint a folyók ökológiai kisvízének saját vízgyűjtőjükről származó növekménye FAVÖKO vízigénynek számít. A Felső-Tisza vízhiányos környezetében viszont indokolt, hogy a nagy folyók ökológiai vízkészletét elsősorban a határon belépő kisvízi hozamokra vonatkozó megállapodások keretében oldják meg. Ezért a nagy folyók saját vízgyűjtőről származó ökológiai vízigényeivel nem csökkentettük a hasznosítható felszín alatti vízkészleteket, tehát megmaradt, mint a különböző vízhasználatok számára elvonható vízmennyiség.

További ökológiai korlátot jelent, hogy a vízkivétel környezetében lévő ökoszisztéma (beleértve a szántóföldi ökoszisztémát is) talajvízből történő vízfelvétele sem csökkenhet olyan mértékben, hogy az károsodást vagy jelentős értékcsökkenést okozzon.

Az alaphozamok csökkentése révén hasznosítható készlet a vízfolyások közelében termelhető ki, minél közelebb a megcsapolási helyhez és minél mélyebb kutakkal (öntözési célra 50 – 60 m, egyéb célra, az igény szerint ennél mélyebb is lehet), mert ebben az esetben várható a legkisebb környezeti hatás. A 147/2010 (IV. 29.) Kormányrendelettel összhangban a hullámtéri felszín alatti vízhasznosítás különleges feltételekhez kötött, ezért az alaphozam terhére megvalósuló hasznosítás céljára a nagyvízi medren kívül jelöltük ki az alkalmas parti zónákat. A 30/2008 KvVM rendelet értelmében kutak telepítése a töltések lábától 110 m-nél távolabb lehetséges. A sávok szélessége pár száz métertől 2 km-ig terjed, konkrét értékét a folyó/vízfolyás mérete, a domborzati viszonyok és a területhasználat határozzák meg.

A fentiek alapján szóba jöhető vízfolyás szakaszok a következők (2. térkép):

- Tisza bal part Szatmárcseke felett és Vásárosnamény alatt Aranyosapátiig, a Tisza jobb part Tarpa alatt Lónyáig (a hasznosításból kimarad a Tisza bal part Szatmárcseke és Vásárosnamény között a védett területek nagy aránya miatt, Aranyosapáti alatt a nagyvízi medren kívüli hasznosításba vonható terület hiánya miatt, a Záhony alatti bal part pedig a védett területek és a duzzasztás miatt, mert itt a Tisza táplálja a felszín alatti vizet).
- a Szamos mindkét partja a nagy holtágakkal érintett szakaszok kivételével,
- a Kraszna jobb partja végig, a bal part Nagyecsed felett és Olcsva környezetében, mert a többi bal parti szakaszon a nagyvízi medren kívül nincs hasznosításba vonható terület,
- a Lónyay-főcsatorna rétközi szakasza Kék alatt mindkét part, kivéve a jobb part torkolati szakaszát,
- a Belfő-csatorna mindkét partja Rétközberencs alatt.

A Túr mentén nem jelölhető ki érdemi hasznosítást biztosító sáv, a védett területek nagy aránya miatt.

A hasznosítást elsősorban a megengedhető depresszió korlátozza, vagyis a hasznosítható kontingenseket elsősorban a hasznosítható hossz és a folyó menti üledék hidrogeológiai tulajdonságai határozzák meg, nem a folyó mérete.

A kontingenseket FAVE szinten célszerű meghatározni, hiszen a hasznosítás potenciális helyszíneit a jelentős alaphozammal rendelkező vízfolyások korlátozás alá nem eső szakaszai, és nem a településcsoportok jelölik ki. Ugyanezen okból nincs értelme az öntözési és az egyéb célú kontingensek szétválasztásának sem.

A fenti szempontok figyelembevételével becsült, 50 em³/év-re kerekített kontingenseket foglalja össze a 3. táblázat. A kontingens minden esetben elmarad a potenciálisan elvonható értéktől, a hasznosításból különböző okok miatt kizárt mederszakaszok, illetve a vízkivételek környezeti korlátai miatt. A kontingens tájékoztató érték, a hasznosítást a 4.3 és 4.4 fejezetben bemutatott, az egyes vízkivételek engedélyezését meghatározó lokális korlátok szabják meg, amelyben közvetett szerepe van a becsült fajlagos kapacitásnak.

3. táblázat Öntözésre és egyéb célra igénybe vehető kontingensek,
az alaphozam terhére, vízfolyások melletti hasznosítás

FAVE	Készlet FAVÖKO kielégítése után (Mm ³ /év)	Egyéb lekötések, igények (Mm ³ /év)	Potenciálisan elvonható alaphozam (Mm ³ /év)	Kontingens (em ³ /év)	Megjegyzés
Szatmári-sík (2.1.2)	1,1	0,7	0,4	250	Hasznosítás a Szamos jobbpart mentén, kivéve a holtággal érintett szakaszt (kb. 10 km-en, 25 em ³ /év/km fajlagos kapacitással).
Beregi-sík Tisza mente (2.2.2_1)	31,8	0	31,8	4750	Hasznosítás a Tisza bal parton (Szatmárcseke felett kb. 15 km-en 120 em ³ /év/km kapacitással) a jobb parton és Tarpa és Lónya, illetve bal parton Vásárosnamény és Aranyosapáti között (kb. 70 km-en 42 em ³ /év/km kapacitással).
Beregi-sík Északkelet (2.2.2_2)	0,0	0	0,0	0	Nincs jelentős vízfolyás
Nyírség keleti perem (2.3.1)	6,9	tározó és wetland	0	0	Nincs jelentős vízfolyás
Kraszna-, Szamos-völgy (2.3.2)	10,4	0,7	9,7	2200	Hasznosítás a Szamos bal part mentén, kivéve a holtággal érintett szakaszt (kb. 38 km-en 25 em ³ /év/km kapacitással), valamint a Kraszna jobb part mentén végig és a bal part mentén Olcsva környezetében és Nagyecsed felett (összesen 50 km-en 25 em ³ /év/km kapacitással)
Lónyay felső vgy. (2.4.1_1)	9,1	2,0 + tározó és wetland	0	0	Nincs jelentős vízfolyás

FAVE	Készlet FAVÖKO kielégítése után (Mm ³ /év)	Egyéb lekötések, igények (Mm ³ /év)	Potenciálisan elvonható alaphozam (Mm ³ /év)	Kontingens (em ³ /év)	Megjegyzés
Lónyay alsó vgy. (2.4.1._2)	13,8	0,5 +tározó és wetland	0	0	Nincs jelentős vízfolyás
Lónyay nyugati vgy. (2.4.1_3)	13,9	0,1 + tározó és wetland	0	0	Nincs jelentős vízfolyás
Észak-Szabolcs (2.4.1_4)	0	0	0	0	
Rétköz Délnyugat (2.4.2_1)	7,5	0,8	6,7	1650	Lónyay-főcsatorna Kék alatt a jobb parti torkolati szakasz kivételével (kb. 65 km-en, 25 em ³ /év/km kapacitással)
Rétköz Belfő vgy. (2.4.2_2)	13,6	0	13,6	1500	Belfő-csatorna Rétközberencs alatt (kb. 60 km, 25 em ³ /év/km kapacitással).

4. Szabályozási javaslat

4.1. Megközelítés

A felszín alatti vízkészletek igénybevételének szabályozása a következő elemek alapján történik

- a Felszín Alatti Vízkészlet-gazdálkodási Egységekre (FAVE) és azon belüli zónákra megállapított kontingensek (jövőben hasznosítható készletek), illetve ezek területi elosztására vonatkozó korlátok,
- az egyes vízkivételek céljára, mennyiségére, helyére, mélységére vonatkozó ún. közvetlen korlátok,
- a vízkivételek hatásai alapján meghatározott környezeti kritériumok (pl. megengedett depresszió, megengedett vízelvonás, ökoszisztéma nem károsodhat).

A kontingenssel kapcsolatos korlátok és az ún. közvetlen korlátok teljesülése a beadott tervben szereplő adatok alapján közvetlenül ellenőrizhető. A környezeti kritériumok teljesítését az igénylőnek mérésekkel és/vagy kiegészítő számításokkal, illetve komplex vizsgálatokkal kell igazolnia.

A kontingenst túllépése a 219/2004 Kormányrendelet értelmében nem megengedhető.

A közvetlen korlátok között vannak olyanok, amelyek egy-egy környezeti kritérium egyszerűbb teljesítési módját jelentik. Ilyen esetekben elegendő a közvetlen korlát teljesítése, illetve ennek negatív eredménye esetén a közvetlen korlát helyettesíthető a kapcsolódó, pontosabb értékelést és minősítést biztosító környezeti kritérium teljesítésével. A korlátok és kritériumok kapcsolatát és hierarchiáját a 4.1 - 4.6 fejezetek mutatják be.

A környezeti szempontból releváns korlátok és kritériumok betartása azt jelenti, hogy a vízkivétel környezeti hatása nem jelentős, azaz belépésével a jó állapotú víztest továbbra is teljesíti a VKI szerinti jó állapottal összhangban meghatározott víztest szintű követelményeket, illetve gyenge állapotú víztest állapota nem romlik tovább, valamint teljesíti az EMVA rendelet azon követelményét is, hogy a támogatott öntözési célú vízkivétel ne gyakoroljon jelentősen kedvezőtlen hatást a környezetre. A

korlátokat túllépő vízkivétel esetén fennáll a veszélye, hogy az igényelt vízkivétel - a vizsgált közvetlen korlátok és környezeti követelmények alapján akadályozza a VGT-ben foglalt környezeti célkitűzések teljesítését. Ilyen esetekben a FETIVIZIG az elutasítás alternatívájaként javasolja, hogy a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés elvégzését.

Az elemzést a 314/2005 kormányrendelet előírásai alapján általában EVD/KHV eljárás keretében kell lefolytatni, de amennyiben a vízigény egyéb oknál fogva nem EVD köteles, az igénylőnek az EVD/KHV eljárás megkezdése előtt lehetősége van az elemzés első fázisának, a részletes hatáselemzésnek elvégzése alapján igazolni, hogy a megengedett depressziónél vagy vízelvonásarányánál nagyobb érték esetén sem lép fel olyan mértékű víztest szintű hatás, amely akadályozná a VGT-ben megfogalmazott környezeti célkitűzések teljesítését (a vizsgálatok javasolt szempontjait a 4.5 fejezet tartalmazza). Sikeres igazolás esetén a FETIVIZIG az EDV/KHV eljárásra vonatkozó javaslat nélkül megadja a vagyonkezelői hozzájárulást. Ez egyben az EMVA rendelet környezeti hatásra vonatkozó követelményének teljesítését is jelenti. Ennek a vizsgálatnak lehet az az eredménye, hogy a vízkivétel környezeti hatása mégis jelentős. Ebben az esetben a vízkivétel engedélyezéséhez való hozzájárulás az EVD/KHV keretében végrehajtandó VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés eredményétől függ, amelynek a már elvégzett hatásvizsgálaton túl része a társadalmi-gazdasági szempontokat is mérlegelő ún. mentességi vizsgálat is. Ennek kedvező eredménye esetén a vízkivétel megkaphatja a vagyonkezelői hozzájárulást, öntözési célú vízkivétel azonban nem kaphat támogatást. Egyéb oknál fogva EVD köteles kérelem esetén az EVD/KHV-ban a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés hatásvizsgálati része történhet a közvetlen korlátok és a környezeti kritériumok, illetve a 4.5 fejezetben bemutatott szempontok alapján.

A szabályozás továbbá tartalmaz a terv felülvizsgálatára, a kontingensek aktualizálására, a nyilvántartásra és az ellenőrzésre vonatkozó kiegészítő szabályozási elemeket is.

Az engedélyezési eljárást az alábbi szabályozás a vagyonkezelői véleményen keresztül befolyásolja.

4.2 Kontingensekkel kapcsolatos korlátok

A kontingensek a FAVE-kra és az azokon belüli zónákra a jelenlegi kitermelés feletti, a jövőben még felhasználható készletet jelentik, amely lényegében a 219/2004 Kormányrendelet szerinti igénybevételi határérték (Mi) egy speciális formája.

Elemiei:

- FAVE szinten meghatározott, elsősorban nem öntözési célra fordítható kontingens.
- FAVE szinten meghatározott, de csak a kijelölt parti zónákban kitermelhető, bármilyen célra felhasználható kontingens (tájékoztató jellegű érték, az engedélyezést csak az egyedi korlátok betartása határozza meg).
- Zóna szinten meghatározott, elsősorban öntözési célra használható kontingens.

K1: Az új vízigénnyel együtt a kontingensek terhére kiadott összes engedély nem haladhatja meg a kontingens értékét. Minden FAVE-ra (nem öntözési célú vízigények esetén), illetve azon belül kijelölt zónákra (öntözési célú vízigények esetén) alkalmazandó korlát.

Tartalom, indoklás

A 2. táblázatban szereplő, FAVE vagy zóna szinten megadott kontingensek betartása a VGT-ben kijelölt víztestek környezeti célkitűzéseinek teljesítését szolgálja (szükséges, de nem elégséges feltétel). Célja, hogy a víztestek állapotának értékelésekor a sokévi átlagos viszonyokra vonatkozó VKI szerinti vízkészlet-gazdálkodási vízmérleg ne legyen negatív, ami nagy valószínűséggel biztosítja, hogy a víztesten belül nem lesz számottevő kiterjedésű tartós vízszintsüllyedés és a felszín alatti vizektől függő ökoszisztémákat (FAVÖKOKat) sem sújtja víztest szintű vízhiány. Ebben az esetben a FAVÖKO magába foglalja azokat a nem védett erdő rét/legelő és szántóföldi ökoszisztémákat is, amelyek jelentős táplálást kapnak a talajvízből (utóbbiak esetén szükségtelenné téve, vagy jelentős mértékben csökkentve az öntözési vízigényt).

Tehát az újonnan engedélyezett vízkivételek összesen nem haladhatják meg az adott területre meghatározott kontingens értékét, de a vízigények kielégítésének prioritása miatt ez a következő kiegészítésekkel érvényes:

- FAVE szinten meghatározott nem öntözési célra fordítható kontingens az öntözésnél alacsonyabb prioritású célra nem használható, ha a zóna szintű öntözési kontingens kimerült. A szabad kontingens öntözési célú felhasználásról vagy a ivóvíz és állattartási célokra történő megőrzéséről a FETIZIG esetenként dönt, az adott készlet-kihasználtsági viszonyok és a várható vízigények mérlegelésével.
- Zóna szinten meghatározott, elsősorban öntözési célra használható szabad kontingensből az öntözést prioritásban megelőző vízigény is kielégíthető, ha a FAVE szinten meghatározott egyéb célra fordítható kontingens kimerült.

A kontingens vízkészlet növelő beavatkozásokkal és lekötött készletek felszabadításával növelhető, illetve a FETIVIZIG kezdeményezésére felülvizsgálható. A kontingenseket a VKGTT tartalmazza, a VGT felülvizsgálatakor a VGT-ben is közölni kell.

Jogsabályi háttér

A Vízgazdálkodási Törvény 15.§ (2) bekezdése kimondja, hogy a vízigények, a felhasználható vízkészlet mennyiségi és minőségi védelmére is tekintettel, elsősorban a vízhasználat céljára még le nem kötött vízkészletből elégíthetők ki.

A kontingens meghatározásának és alkalmazásának jogszabályi alapja a 219/2004 Kormányrendelet, amely lehetővé teszi, hogy az igénybevételi határértéket (Mi) a víztestek egy adott lehatárolt részére állapítsák meg (9.§ (2)), azzal a céllal, hogyha a vízkivételek nem lépik túl ezt az értéket, akkor nem fogják akadályozni a környezeti célkitűzések teljesítését. Ugyanez a pont a VGT-t jelöli meg, amelynek keretében meg kell határozni és közölni kell az Mi-ket. A 12.§ (1) bekezdés azonban már az egyes vízkivételek engedélyezésével kapcsolatban is kimondja, hogy a vízkivétel átmenetileg sem akadályozhatja a környezeti célkitűzések teljesítését. A 12.§ (3) bekezdés szerint az igénybevételi határérték nem léphető túl.

A 223/2014 Kormányrendelet 7.§ (4ca) pontja szerint a VIZIG feladata a vízkészletekkel való gazdálkodás (a vízkészletek térbeli, időbeli, mennyiségi és minőségi számbavétele és azok elosztása). Ez a VIZIG-nek felhatalmazást ad arra, hogyha a VGT az Mi-ket nem tartalmazza, vagy tartalmazza, de az azt meghatározó körülményekben a VGT környezeti célkitűzéseinek megvalósítását veszélyeztető változások következtek be, akkor az Mi-ket a VIZIG területére meghatározza, vagy az érvényben lévő

Mi-ket felülvizsgálja és azokat a VKGTT-ben közreadja és alkalmazza (a VGT hatévenkénti felülvizsgálatai közben is).

Az igény célja szerinti kiegészítő szabályoknak a Vízgazdálkodási Törvény (1995. évi LVII. törvény, 15.§(4)) prioritási sorrendje az alapja.

K2. A süllyedő tendenciával jellemzett, vagy azzal veszélyeztetett területeken az új vízkivétel a meglévő (már engedélyezett, elbírált) és a területi megoszlásra vonatkozó szabályok betartásával a jövőben engedélyezhető vízkivételekkel együtt sem okozza vízszintsüllyedési trend kialakulását, vagy a süllyedéssel jellemzett terület, vagy a süllyedés intenzitásának növekedését. VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés lehetséges. A Lónyay felső vgy., a Lónyay alsó vgy., a Lónyay nyugati vgy., Észak-Szabolcs, a Nyírség Keleti perem, a Kraszna-, Szamos-völgy, a Szatmári-sík és a Beregi-sík Északkelet összes zónájára alkalmazandó korlát.

Tartalom, indoklás

A VGT-nek a felszín alatti víztestek jó mennyiségi állapotára vonatkozó követelményei között szerepel, hogy az 5 cm/év-et meghaladó intenzitású süllyedés területe nem lehet nagyobb, mint a víztest területének 50 %-a, illetve a 20 cm/év-et meghaladó intenzitású süllyedés területe nem lehet nagyobb, mint a víztest területének 20 %-a. A megelőzés érdekében azokon a területeken, ahol a meteorológiai viszonyokkal nem magyarázható, a vízkivételhez kapcsolható ún. antropogén süllyedési trend tapasztalható, a süllyedési trendet fokozatosan csökkenteni kell (de semmiképpen nem nőhet), illetve ahol a süllyedési trend veszélye fennáll, kialakulását meg kell akadályozni. A jelenleg antropogén eredetű süllyedést is mutató területeken kontingens csak azzal a feltételezéssel adható ki, hogy átlagos viszonyok esetén az érintett területeken a hidrológiai vízmérleg egyensúlya helyreáll vagy lesznek olyan kompenzációs intézkedések, amelyek ellensúlyozzák a jelenlegi túltermelést. (Azért nem adtunk ki kontingenst Észak-Szabolcsra, mert ott ez nem várható.) De addig is, amíg ez megtörténik, a süllyedés antropogén összetevőjének intenzitása és kiterjedése a vízkivételek hatására nem nőhet. A veszélyeztetett területek közé tartoznak az süllyedéssel jellemzett terület melletti zónák, azok a zónák, ahol a talajvízszint jelentős csökkenés után stabilizálódott, illetve ahol a talajvíz olyan mély, hogy a vízkivételt kompenzáló párolgás- vagy alaphozam csökkenés lehetősége gyakorlatilag kimerült. Ezeken a területeken a cél változatlanul az antropogén eredetű trend kialakulásának megakadályozása, függetlenül annak kiterjedésétől.

A megelőzés eszköze a vízkivételek koncentrációjának megakadályozása, ami kiküszöböli a lokális vízháztartási hiány kialakulását, és ezzel a tartós vízszint-süllyedés kialakulásának, ill. növekedésének lehetőségét. Továbbá, ennek a korlátnak van egy általános környezeti indoka is: minél egyenletesebb a vízkivételek területi megoszlása, annál kisebbek a környezeti hatásai. A korlát többféleképpen teljesíthető:

- 10 km²-en belül a kontingens terhére beadott (elbírált) vízigények koncentrációjának megakadályozása nem lehet nagyobb, mint a fajlagos kontingens kétszerese, azaz az 1 mm-es zónákban 20 em³/év, a 2 mm-es zónákban 40 em³/év és a 3 mm-es zónákban 60 em³/év. (K2.1 korlát)
- A küszöbérték 20 %-ot nem meghaladó túllépése esetén az igénylőnek lehetősége van monitoring kutak vízszintméréseivel igazolni, hogy a kút környezetében tartós (több éven át jelentkező, meteorológiai viszonyokkal nem magyarázható) süllyedés nem jelentkezik. Az értékeléshez a kút 5 km-es környezetében 3 megfigyelésre alkalmas monitoring kútra van

szükség. A monitoring kutak adatsorának értékelése során a VIZIG-nek nem kell ellenőriznie, hogy a tapasztalt süllyedő tendenciát a kérdéses kút okozta-e, elegendő annak igazolása, hogy a vízkivételhez legközelebbi észlelőkutakban tapasztalt süllyedés nem kizárólag meteorológiai okokra vezethető vissza. Ha az igénylő a vízkivétel környezetében megfelelő saját észlelőkutakat telepít, akkor csökkenthető annak veszélye, hogy az értékelt vízszintcsökkenés más vízkivételek hatását tükrözi, vagyis az igénylő az észlelőkutak telepítésével a tőle elvárható legtöbb intézkedést megteszi annak érdekében, hogy a várható jelentős vízszintsüllyedés esetén pontosabban legyen becsülhető annak a hatásnak a nagysága, melyet a saját tevékenysége a környezetre gyakorol. (K2.2 korlát.)

- Amennyiben az igény több mint 20 %-kal haladja meg a küszöbértéket, az új vízigény az 5 km-es környezetében lévő, engedélyezett vízkivételekkel, a kontingens terhére már beadott (elbírált) vízigényekkel és a szabályok szerint a legkedvezőtlenebb területi eloszlásban még engedélyezhető vízigényekkel együtt sem jelent jelentős beavatkozást a lokális vízháztartási viszonyokba (K2.3 korlát). A K2.3 korlát nem alkalmazható, ha a vízkivétel a FETIVIZIG határához 2 km-nél közelebb található. Az igazolás két módon történhet:
 - A kút 10 km²-es környezetéből az említett vízkivételek külön-külön megállapított utánpótlódási területei összesen kevesebb, mint 5 km²-t fednek le. Nem alkalmazható, ha a vízkivételek között 100 m-nél mélyebb ivóvízellátás célú vízkivétel szerepel, valamint akkor sem, ha a megelőző 6 éves időszakra jellemző mértékadó csapadékból származó utánpótlódás nem ér el egy meghatározott küszöbértéket. (A küszöbértéket a FETIVIZIG állapítja meg.) A vizsgálat vízháztartási és geometriai számításokat igényel.

VAGY

- Az tervezett vízkivétel hatásterületére (megközelítően a kút 5 km-es körzetére) vonatkozó hidrodinamikai modell igazolja, hogy a kontingens terhére beadott (elbírált) és a szabályok szerint a legkedvezőtlenebb területi eloszlásban még engedélyezhető vízigények utánpótlódásának kevesebb, mint 20 %-a származik a szomszédos területekről. Alapállapotként a jelenleg engedélyezett vízkivételeket kell figyelembe venni. A vizsgálat vízháztartási számításokat és az új vízkivétel hatásterületére vonatkozó permanens hidrodinamikai modellezést igényel. A vízháztartási számítások és a hidraulikai peremfeltételek szempontjából a megelőző 6 éves időszak jellemzői a mértékadók.

Amennyiben a fenti korlátok nem teljesülnek, az igénylő vállalkozhat a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés végrehajtására a 4.1 fejezetben leírt módon és a 4.5 fejezetben bemutatott szempontok figyelembevételével.

Jogsabályi háttér

Az alkalmazás jogszabályi alapja ugyanaz, mint a kontingens túllépése esetén: a VIZIG vízkészlet-gazdálkodási feladataiból (223/2014 Kormányrendelet 7.§ (4ca)) adódik az állapotromlás elkerülésének kötelezettsége (219/2004 Kormányrendelet, 12.§ (1)), és emiatt a kontingens területileg koncentrált hasznosításának megakadályozása, mint eszköz. A korlátozás indoklását a VKGTT-ben foglaltak környezeti szempontú értékelésére alapozva az SKV tartalmazza.

A monitoring kút alapján történő értékelésre a 147/2010 Kormányrendelet ad lehetőséget. A 60.§ (6) bekezdése szerint, ha az öntözött területen kívül a vízkivételnek várhatóan mérhető hatása jelentkezik (ezt feltételezzük, ha a küszöbértéket túllépő vízkivételről van szó), akkor monitoringról kell gondoskodni. A 60/B.§ (4) bekezdése szerint a süllyedést a legközelebbi három monitoring kút alapján kell értékelni (amelyek között szerepelhetnek az igénylő saját kutjai is, amelyek kifejezetten a kérdéses kút hatását értékelik). Az (5) bekezdés szerint a monitoring kutakban tapasztalt, 3 évenként ellenőrzött süllyedési trend esetén az engedélyezett vízmennyiség a tényleges vízkivétel 75%-ára csökken. A kormányrendelet előírásai öntözési célú vízkivételre vonatkoznak, de indokolt, hogy a FETIVIZIG az érzékeny vízkészlet-gazdálkodású területein általánosan alkalmazza, hivatkozva arra, hogy a környezeti hatás mértéke a meghatározó és nem a vízkivétel célja. Ezt a kiterjesztést alátámasztja a 30/2008 KvVM rendelet 5.§ (2c) pontja, amely előírja, hogy az üzemeltetőnek gondoskodnia kell az okozott változás megfigyeléséről, a vízjogi engedélyben foglaltak szerint.

A vízkivételek egymásra hatásának korlátozása egyrészt következik a Környezetvédelmi Törvény 19.§ (3c) pontjának általános előírásából, miszerint a vízviszonyokba történő beavatkozások (esetünkben a vízkivételek) során gondoskodni kell arról, hogy a hasznosíthatóságot biztosító mennyiségi és minőségi körülmények ne romoljanak. És konkrétan, az utánpótlódási területek átfedésére vonatkozó helyettesítő értékelés alapja a 30/2008-as KvVM rendelet. Az 5.§ (3) bekezdés szerint egy új kút nem okozhat egy már üzemelő kútban 10 %-nál nagyobb mértékű vízhozam csökkenést, a korábbival azonos üzemi vízszintek mellett. Az utánpótlódási terület átfedésére vonatkozó korlát a terület megközelítően homogén beszivárgási viszonyainak feltételezésén alapul. Továbbá, a rendelet 4.§ (2) bekezdése szerint a felszín alatti vízbeszerzés tervezése során figyelembe kell venni a hidrogeológiai viszonyok feltárására irányuló előmunkálatok eredményeit, valamint a víztestre vonatkozó koncepcionális modellt, a vízkészletre és az igénybevételre vonatkozó adatokat. Tehát a részletesebb és pontosabb tervezésre és a hatások elemzésére vonatkozó elvárásnak megvan a rendeleti háttere.

A K2 korlátnak nem megfelelő vízigény csak a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés alapján történhet, általában EVD/KHV eljárás keretében. A tervezés keretében elvégzett 4. cikk (7) bekezdés szerinti hatáselemzés kedvező eredménye esetén a vagyonkezelői hozzájárulás EVD/KHV nélkül is megadható (ld. még 4.1 és 4.5 fejezet).

K3: Az egy igénylő számára kiadható vízmennyiség nem haladhatja meg a kontingens meghatározott hányadát. Minden FAVE-ra (nem öntözési célú vízigények esetén), illetve azon belül kijelölt zónákra (öntözési célú vízigények esetén) alkalmazandó korlát.

Tartalom, indoklás

Érzékeny vízkészlet-gazdálkodású területeken a kontingensek kevés felhasználó közötti megosztása egyrészt ellentétes az esélyegyenlőség általános elvével, másrészt gyorsan újabb hiányt teremt, amely az illegális vízkivételek növekedéséhez és végső soron környezeti problémákhoz vezet. Ennek érdekében szükséges korlátozni az egy igénylő által igényelhető összes vízmennyiséget, ami az adott területre (FAVE-ra, zónára) megadott kontingens 20 %-a, de maximum 100 em³/év, azaz a kontingens legalább 5 igénylő számára biztosítson fejlesztési lehetőséget.

A korlátozás hozzájárul a K2 korlát teljesítéséhez is.

Kivételezésben csak közegészségügyi vagy gazdasági okok miatt kiemelten fontos vízigény részesülhet, részletesen igazolt feltételekkel (ivóvíz célú vízkivétel esetén az új fogyasztók bekapcsolása nem

oldható meg a meglévő telepek már lekötött készletéből az ellátórendszer bővítésével, vagy a már ellátott fogyasztók új vízműről történő ellátása esetén lemond a korábban erre a célra lekötött vízmennyiségről, illetve egyéb vízkivételek esetén a vízkivételhez kapcsolódó, részletes elemzéssel igazolt jelentős gazdasági és társadalmi haszon lehet az indoklás.

Jogsabályi háttér

A VIZIG-nek a vízkészletek elosztására vonatkozó feladata (szintén a 223/2014 Kormányrendelet) adja meg a jogosultságot arra, hogy korlátozza az egy igénylő számára kiadható vízmennyiséget. Annak indoka, hogy ezzel a jogával éljen, a fenntartható vízhasználatok elősegítése (a Környezetvédelmi Törvény, a 219/2004 Kormányrendelet, a VGT-t kihirdető 1155/2016 sz. Kormányhatározat, valamint a Kvassay Jenő Tervet kihirdető 1110/2017 sz. Kormányhatározat). Az SKV alátámasztja a fenntarthatósággal kapcsolatos indokok környezeti relevanciáját: illegális vízkivétel kezelhetetlen és vízszint-süllyedéshez vezethet.

K4: Az egy kútból kitermelhető vízmennyiség talajvízkivétel esetén kisebb, mint 1000 m³/nap, rétegvízkivétel esetén kisebb, mint 5000 m³/nap.

Tartalom, indoklás

A korlát a környezeti hatásvizsgálati eljárás keretében az előzetes vizsgálathoz kapcsolódó küszöbértékeket érvényesíti. A VIZIG, mint vagyongazdálkodó szerepe legfeljebb az igénylő tájékoztatása, hogy be kell nyújtania az előzetes vizsgálati dokumentációt. Ebbe a körbe tartozik az öntözött terület nagyságára vonatkozó küszöbérték is: 300 ha – ennél nagyobb terület esetén szintén EVD-re van szükség.

Az EVD nélkül kötelező KHV-re vonatkozó küszöbérték 5 Mm³/év – ez az érték a FETIVIZIG területén gyakorlatilag kizárt.

Jogsabályi háttér

314/2005 Kormányrendelet 3. melléklet 80. pontjában szereplő küszöbértékek, amelynél nagyobb vízkivételek esetében a környezetvédelmi hatóság az EVD alapján dönt a környezeti hatásvizsgálat szükségességéről. Az öntözött terület nagyságára vonatkozó küszöbérték a 3. melléklet 4a) pontjában szerepel.

4.3 A kontingensektől független egyedi korlátok

A FAVE, illetve zóna szintű kontingensekhez kapcsolódó szabályozáson túl szükség van az egyes vízkivételekre vonatkozó egyéb korlátozásokra is, amelyek megakadályozzák a jelentős lokális hatásokat (FAVÖKO károsodása, illetve vízellátottságának romlása), vagy a lokális hatások akkumulálódásával kialakuló víztest szintű kedvezőtlen változásokat (FAVÖKO-k vízellátottságának romlása, beleértve a szántóföldi ökoszisztémákat is), vagy a valamilyen helyre, illetve a használat céljára és/vagy módjára vonatkozó korlátozást érvényesítenek.

E1: Öntözési célú vízkivételekre vonatkozó korlátok: E1.1: felszín alatti vízkészlet öntözésre csak abban az esetben használható fel, ha felszíni vízkészlet nem áll rendelkezésre vagy használata aránytalanul drága, és ha ez a feltétel fennáll, akkor E1.2: az főként talajvízből történjen, 60 m-nél sekélyebb kutakból, és E1.3 csak mikroöntözés céljára.

Tartalom, indoklás

A FETIVIZIG mindhárom korlátot eddig is alkalmazta, oka a felszín alatti vizek pazarló használatának visszaszorítása, illetve a rétegvizek állapotának óvása az ivóvízigények hosszú távú kielégítésének biztosítása érdekében. A rétegvíz tartók megóvása elsősorban nem mennyiségi, hanem vízminőségi szempontú, akadályozza a helyenként szennyezett talajvíz mélyebb rétegekbe történő leszívását.

Jogszabályi háttér

Az intézkedés jogszabályi alapja a 147/2010 Kormányrendelet, amelynek 60.§ (3) bekezdése írja elő az E1.1 korlátot, a 60.§ (4) bekezdése az E1.2 korlátot és a 60/A.§ az E1.3 korlátot – bár a rendelet a tiltást csak rétegvizekre írja elő, de a 60/B.§ (8) szerint figyelembe kell venni a VGT-ben foglaltakat, amely FETIVIZIG-hez tartozó összes sekély felszín alatti víztestre alkalmazza a 8.1 Víztakarékos megoldások alkalmazása a növénytermesztésben intézkedést.

E2: A Töltéslábtól a mentett oldalon 110 m-en belül, a vízoldalon 60 m-en belül, valamint a vízfolyások jogszabály szerint meghatározott parti sávjában kutat létesíteni csak a vízügyi igazgatóság hozzájárulásával lehet. Minden vízkivételre alkalmazandó korlát.

Tartalom, indoklás

A mentett oldalon a töltéslábhöz 110 m-nél közelebb, a vízoldalon pedig 60 m-nél közelebb csak a VIZIG hozzájárulásával lehet kutat létesíteni. Az alaphozam hasznosítását célzó parti zónát csak a mentett oldalon jelöltünk ki, és a töltésekhez közeli határai a 110 m-es védőtávolság figyelembevételével lettek megállapítva. Ez a távolsági korlát és a nem védett ökoszisztémák védelmében meghatározott Q_{max}, L_{min} korlátok (ld. E5 ellenőrzési korlát-csoport) azt is biztosítják, hogy a kút által a töltés alatt okozott depresszió elhanyagolható hatású a töltés állékonysága szempontjából.

A megadott távolságokon belüli kutak esetében a VIZIG a hozzájáruláshoz részletes talajfeltárást, állékonysági és szivárgási vizsgálatot kérhet.

A vízfolyások fenntartási munkái miatt ugyancsak korlátozás alá esnek az ún. parti sávok, azaz a Tisza partvonalától számított 10 m-es, az állami tulajdonú vizek 6 m-es és az egyéb vízfolyások 3 m-es sávja.

Jogszabályi háttér

A 30/2008 KvVM rendelet 23.§-a kutak létesítését a töltéslábtól mentett oldalon 110 m-en belül, a vízoldalon 60 m belül a VIZIG-től teszi függővé.

A parti sávokra vonatkozó korlátozást a 83/2014 Kormányrendelet 2.§ (3a) pontja (Tisza), (3b) pontja (egyéb állami tulajdonú vizek) és (3c) pontja (egyéb vízfolyások) írja elő.

E3.1 Ivóvízbázis belső védőterületén belül új kút nem létesülhet, E3.2 külső és hidrogeológiai A és B védőövezetekben bármilyen termelésű új kút, valamint bármelyik védőövezetben, vagyis a hidrogeológiai C védőövezetben is meghatározott küszöb (talajvíz: 100 m³/nap, rétegvíz: 500 m³/nap) feletti vízkivétel csak KHV vagy egyedi vizsgálat alapján létesíthető.

Tartalom, indoklás

A belső védőterületeken belül a víztermelés kiemelt biztonsága miatt új kút nem létesíthető. A külső és a hidrogeológiai A és B védőövezetekben új kút csak hatásvizsgálat vagy azzal tartalmilag egyenértékű egyedi vizsgálat alapján engedélyezhető. Az új kutakra vonatkozó korlát vízkivételi küszöb

nélkül minden nem vízmű kútra érvényes. Ugyanakkor minden védőövezetre és minden vízkivételre (vagyis a meglévő kutak termelésének bővítésére is) vonatkozik a hatásvizsgálati kötelezettség egy meghatározott termelési küszöb felett: talajvízkivétel esetén 100 m³/nap, rétegvízkivétel esetén 500 m³/nap. A hatásvizsgálat során – többek között – ellenőrizni kell, hogy a kúthoz kapcsolódó vízkivétel milyen változást jelent az utánpótlódási és áramlási viszonyokban és azt, hogy ezek milyen mértékben változtatják meg a védőterület kiterjedését, annak hatósági kijelölését, a diagnosztikai vizsgálatok eredményét. Az új vízkivétel okozhatja-e szennyezett talajvíz leszívását? Vízkivétel csak akkor létesíthető, ha a hatások elhanyagolhatók, a vízbázis veszélyeztetettsége nem nő és a hatósági bejegyzést nem kell módosítani. A vizsgálatokat a vízbázis diagnosztikai vizsgálatára vonatkozó előírások figyelembevételével kell elvégezni, felszín alatti hidrodinamikai és vízminőségi modellezést igényel, amelyhez a FETIVIG átadja a vízbázisra vonatkozó, a birtokában lévő, a vizsgálatokhoz szükséges információkat.

Nem közvetlenül a kútra vonatkozik, de a vízbázishoz kapcsolódik az öntözési tevékenység hatásvizsgálata is: az öntözés sem okozhatja a vízbázis biztonságának csökkenését. Ennek abban az esetben van jelentősége, ha a kút engedélyezése egyben új öntözött terület kialakítását jelenti. Ez utóbbi vizsgálat a vízbázis „környezetére” vonatkozik, vagyis gyakorlatilag a teljes utánpótlódási területet (azaz a hidrogeológiai C védőzónát is) magába foglalja, és kihathat a kút engedélyezésére is.

Jogszábeli háttér

A 123/1977 Kormányrendelet 5. melléklete tartalmazza az ivóvízbázisok egyes védőövezeteire vonatkozó előírásokat. A 61. pont szerint új kút a belső védőövezetben nem létesíthető, a külső védőövezetben és a hidrogeológiai védőövezeten belül az A és B zónákban csak KHV vagy egyedi vizsgálat alapján. Ez a korlátozás új kutakra vonatkozik, a vízkivétel mennyiségétől függetlenül. A 314/2005 Kormányrendelet 3. melléklet 80. pont alapján az EVD/KHV kötelezettség minden olyan vízkivételre érvényes, amelyik az ivóvízbázis bármelyik védőövezetében esik és talajvízkivétel esetén > 100 m³/nap, rétegvízkivétel esetén > 500 m³/nap. , vagyis ez már meglévő kutak bővítésére, illetve a hidrogeológiai C védőzónára is vonatkozik.

A 147/2010 Kormányrendelet 60.§ (5) bekezdés szerint ivóvízbázis környezetében csak olyan öntözés engedélyezhető, ami nem eredményezi az ivóvízbázis biztonságának csökkenését sem mennyiségi, sem minőségi szempontból. Ez a követelmény az öntözésre és nem a kútra vonatkozik.

4.4 Felszín alatti víztől függő ökoszisztémákkal (FAVÖKOkkal) kapcsolatos korlátok

E4. Valamilyen védelem alatt álló (továbbiakban: védett) FAVÖKO nem károsodhat, károsodott FAVÖKO állapota nem romolhat. (Szükség esetén a vizsgálat része a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés, illetve a Madárvédelmi Irányelv 9. cikk és az Élőhelyvédelmi Irányelv 6. cikk szerinti hatásbecslés). Valamennyi védett FAVÖKO-ra és annak 1 km-es környezetére vonatkozik.

Tartalom, indoklás

A korlát a védett FAVÖKO-k védelmét biztosítja, ezek közé tartoznak a Natura 2000 területen, a védett természeti területeken és a tájvédelmi körzetekben található FAVÖKO-k, valamint az ex lege védett lápok és szikes területek. A védett FAVÖKO területek azonosítása szempontjából a FETIVIZIG-nek a VGT-re alapozott ArcGIS állománya a mérvadó. A károsodottnak nyilvánított FAVÖKO-kat (a VGT-vel összhangban) a VKGTT (2017) tartalmazza. Egyes, az állományban szereplő FAVÖKO-k esetében a

FETIVIZIG eltekinthet az alábbiakban részletezett elemzésektől, amennyiben újabb információk alapján megállapította, hogy az élőhely talajvíztől való függése gyakorlatilag megszűnt és nem helyreállítható. (Ennek megállapítására az igénylőnek is lehetősége van, részletes vizsgálat alapján - ld. alább.) Az 1 km-es környezet annak a hatásterületnek a becslése, amelyen belül létesített vízkivételek esetén feltételezhető, hogy hatással vannak a FAVÖKO állapotára.

A korlát alkalmazása eltér a kút helyének és az érintett FAVÖKO állapotának függvényében.

E4.1: Védett FAVÖKO területére vagy károsodott védett FAVÖKO 1 km-es környezetébe eső vízkivétel esetében vagyongazdálkodói hozzájárulás csak a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés eredményétől függően (a 4.1. fejezetben leírt módon és a 4.5 fejezetben bemutatott szempontok figyelembevételével) adható ki, kivéve, ha a FETIVIZIG szakértői becslés alapján a hatást jelentéktelennek ítéli, esetleg monitoring létesítését írja elő.

Jó állapotú védett FAVÖKO 1 km-es körzetébe eső vízkivétel esetében több megoldás is lehetséges a vízkivétel hatásának értékelésére, illetve annak igazolására, hogy a vízkivétel hatása a FAVÖKO-ra nem jelentős.

- E4.2: 60 m-nél sekélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén a tervezett vízigény és annak 500 m-es (ha minden kút öntözési célú, akkor 300 m-es) környezetében található már engedélyezett vízkivétel és a kontingens terhére már beadott (elbírált) vízigény üzemelési időre számított átlagos napi hozamának összege a (Qüzem összes) kisebb, mint egy m³/nap-ban megadott küszöbérték (Q_{max}). Ennek a korlátnak a betartása mellett feltételezhető, hogy a FAVÖKO peremén a talajvízszintben okozott depresszió kisebb, mint 25 cm, illetve nem növekszik. A korlát nem vonatkozik a meglévő, engedélyezett kutakra, abban az esetben sem, ha már ezek napi átlagos hozama meghaladja a Q_{max} küszöbértéket.

Qüzem (az üzemelési időre vonatkozó napi átlagos hozam) az éves vízigény és az üzemelési napok számának hányadosa. Öntözés esetén az üzemelési napok száma nem lehet nagyobb, mint a növény tenyészidőszaka, élelmiszer feldolgozó ipari üzemeknél a tényleges üzemelési periódus, míg egyéb célú kutak esetén 365 nappal lehet számolni.

A vízhozamra vonatkozó közvetlen korlát (Q_{max} [m³/nap]) a terület szivárgási jellemzőit és a kútmélységet felhasználó empirikus képlet alapján becsülhető:

- Jó vízádóképeségű zónákban (Szatmári-sík délkeleti rész, Bereg Tisza mente, Bereg Északkelet 2 mm-es zóna, Rétköz Belfő vgy. északi rész) a FAVÖKO peremétől 500 m-nél, öntözőkút esetén 300 m-nél távolabb Q_{max}=0,75*K*m vagy 1,9*q, ezen belül 100 m-ként 60 m³/nap csökkenés.
- Kevésbé jó vízádóképeségű területeken (Lónyay felső és alsó vgy. valamint Nyírség Kelet 2 mm-es zóna, Lónyay nyugati vgy., Kraszna-, Szamos-völgy, Szatmári-sík kivéve délkeleti részét, Rétköz Délnyugat és Rétköz Belfő vgy. kivéve északi részét) a FAVÖKO peremétől 500 m-nél, öntözőkút esetén 300 m-nél távolabb Q_{max}=0,94*K*m vagy 2,25*q, ezen belül 100 m-ként 20 m³/nap csökkenés.
- A fenti összefüggésekben: m [m]: aktív rétegvastagság, K [m/nap]: szivárgási tényező, q [l/perc/m]: fajlagos vízádóképeség.

Első lépésben a FETIVIZIG a saját adatai alapján ellenőrzi, hogy az E4.2 korlát szerinti feltételek teljesítését, megadva a Q_{max} -ra vonatkozó összefüggést és az alkalmazott együtthatókat és szivárgási jellemzőket is.

Amennyiben az ellenőrzés eredménye alapján a vízigény a korlátot nem teljesíti, az igénylőnek/tervezőnek lehetősége van igazolt forrásokból származó más szivárgási jellemzőt alkalmazva új számítást végezni.

Az engedélyezett vízhozam betartásának igazolására a kútban az üzemelés során vízszintregisztrálás szükséges.

Q_{max} 20 %-kal növelhető, ha az igénylő vállalja, hogy területének a FAVÖKO-hoz legközelebbi részén telepített monitoring kút vízszintváltozásait regisztrálja és a vízkivételt szükség esetén ennek figyelembevételével korlátozza. A korlátozáshoz kapcsolódó depresszió-küszöbértéket valamint az ennek túllépése esetén szükséges korlátozási szabályokat a tervezett vízkivétel, az észlelőkút és a FAVÖKO helyétől függően a FETIVIZIG állapítja meg. Az adatszolgáltatás keretében benyújtott regisztrált adatok alapján a hatás utólagos értékelése a VIZIG feladata. A küszöbérték rendszeres túllépését okozó vízkivétel az engedély szintjén is korlátozható.

VAGY

- E4.3: Minden 60 m-nél mélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén, vagy 60 m-nél sekélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén az E4.2 korlát szerinti ellenőrzés helyett az igénylő meghatározza a tervezett vízkivétel és annak 500 m-es (csak öntözőkútak esetén 300 m-es) környezetében a már engedélyezett vízkivételek, valamint a kontingens terhére már beadott (elbírált) vízigények együttes hatására a FAVÖKO-nak a vízkivételhez legközelebb eső pontján a talajvízszintben kialakuló depresszió mértékét. Kúthidraulikai számításokat igényel, a helyszínek megfelelő részletességű és pontosságú módszerrel. A korlát elfogadható, ha a számítás 20 cm-nél kisebb értéket ad, ha 30 cm-nél nagyobb, akkor nem fogadható el, ha 20 és 30 cm közé esik, akkor az elfogadáshoz kiegészítő monitoring szükséges (ugyanolyan telepítési, működtetési és értékelési szabályokkal, mint a 60 m-nél sekélyebb kutaknál leírt lehetőség). 60 m-nél mélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén a várható depresszió mértékét a FETIVIZIG szakértői becslés alapján is megállapíthatja.

Ha az előző két korlát (E4.2, E4.3) egyike sem teljesül, akkor E4.1-hez hasonlóan, az igénylő vállalkozhat a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés végrehajtására a 4.1 fejezetben leírt módon és a 4.5 fejezetben bemutatott szempontok figyelembevételével.

Általában, még a fenti feltételek teljesülése esetén is javasolt, hogy a kutat a lehetőségeken belül, a FAVÖKO peremétől minél távolabb telepítsék.

Jogszabályi háttér

A vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004. Kormányrendelet 2.§ s) szerint a védelem alatt álló területek közé tartoznak a jogszabályokban vagy hatósági határozatokban ezzel a céllal kijelölt víztől függő élőhelyek. Ennek alapján a védett FAVÖKO-k körébe tartoznak azok az élőhelyek, amelyek Natura 2000 területre, védett természeti területre, tájvédelmi körzetekbe esnek és azok az ex lege védett lápok és szikes területek, amelyekről a határozatban kihirdetett VGT megállapította, hogy felszín alatti vizektől függenek.

Az ezekre a területekre vonatkozó általános követelményeket határozzák meg a következő joganyagok (valamennyi joganyag általánosan fogalmaz, a FAVÖKO állapota az elsődleges, mindegy, hogy a víz kivétel a területére esik vagy azon kívülre, de hat rá):

- A természet védelméről szóló törvény (1996. évi LIII. tv) 18.§ (1) bekezdése szerint a természetes és természetközeli állapotú vizes élőhelyen, a természeti értékek fennmaradásához, a természeti rendszerek megóvásához, fenntartásához szükséges vízmennyiséget mesterséges beavatkozással elvonni nem lehet. Ez arra a vízkivételre is vonatkozik, amelyik a FAVÖKO területén kívül van, de vizet von el a FAVÖKO-tól.
- A környezet védelméről szóló törvény (1995. évi LIII. tv.) 19.§ (3) bekezdés szerint a vízviszonyokba történő beavatkozások – ilyen a vízkivétel is – esetén gondoskodni kell arról, hogy a FAVÖKO-k fennmaradásához szükséges feltételek ne romoljanak.
- A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. Kormányrendelet 4 § (4) szerint a felszín alatti víztest vagy víztest csoport jó mennyiségi állapotú, ha e) a külön jogszabály szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervben figyelembe vett szárazföldi FAVÖKO-t a felszín alatti vízkivételek miatt nem éri károsodás.

A fenti követelmények érvényesítésével foglalkoznak a következő joganyagok:

- A 30/2004 KvVM rendelet 5.§ (3cc) pontja szerint a vízkivételek FAVÖKO-ra gyakorolt hatásának értékelése a víztest jellemzésének része, a károsodást okozó (vagy növelő) jelentős igénybevételeket azonosítani kell. A 10. § szerint a víztestek állapotát befolyásoló tevékenységeket folyamatosan figyelemmel kell kísérni, tehát nem csak a VGT-ben rögzített állapot a mértékadó, hanem a tapasztalt változások is.
- A 30/2008 KvVM rendelet 5.§ (1) bekezdés szerint a felszín alatti vízkivételek tervezésekor figyelembe kell venni a FAVÖKO-k vízigényét. A (2) bekezdés szerint pedig a működés során az üzemeltetőnek a vízjogi engedélyben foglaltak szerint gondoskodnia kell a) a vízkivétel üzemi és nyugalmi szintje rögzítéséről, b) a vízkivétel mennyiségének méréséről, c) a vízkivétel által a vízkészlet mennyiségi és minőségi viszonyaiban okozott változás megfigyeléséről. Ez a különböző mérésekkel kapcsolatos előírások/vállalások jogszabályi alapját jelenti.
- A 147/2010 Kormányrendelet 60/B.§ (8) bekezdés szerint a VGT-ben foglaltakat figyelembe kell venni, és a tervben lehatárolt FAVÖKO károsodása esetén a lekötést a vízkivétel 75 %-ra kell csökkenteni. (Mikroöntözéstől eltérő öntözésre vonatkozik, de érzékeny vízkészlet-gazdálkodású területen a követelmény általánosan alkalmazható.)

A védett FAVÖKO-kra gyakorolt várhatóan jelentős hatás esetén a vízkivétel általában EVD/KHV alapján engedélyezhető, aminek része a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés is. Az EVD/KHV eljárás nélküli hozzájárulás abban az esetben adható ki, ha a vízigény egyéb ok miatt nem EVD köteles és a 4. cikk (7) bekezdés szerinti hatáselemzés kedvező eredménnyel zárult (ld. még 4.1 és 4.5 fejezet).

Az EVD/KHV alkalmazásának jogi hátterét a 314/2005-ös Kormányrendelet tartalmazza. Az 1.§ (3) bekezdése utal a 3. mellékletre, amely a Környezetvédelmi Hatóság EVD alapján hozott döntésétől függően a környezeti hatásvizsgálatra kötelezett tevékenységeket tartalmazza, köztük azt az esetet, ha öntözőtelep Natura2000-es területre vagy védett természeti területre esik (3. melléklet 4b. pont). Az egyéb célú vízkivételekre, a tájvédelmi körzetekre, az ex lege lápokra és szikes területekre, valamint

a VGT szerint védett FAVÖKO-k 1 km-es környezetére való kiterjesztést a következő hivatkozások teszik lehetővé:

- Az 1.§ (3) bekezdés f) pontja szerint a Hatóság akkor is elrendelhet KHV-t, ha a tevékenység nem teljesíti a 3. mellékletben rögzített feltételeket, de egyéb szakhatósági eljárás megállapította a jelentős környezeti hatást. (A vízvédelmi hatóság véleménye a VIZIG vagyonkezelői véleményére épül, amely az előzőekben említett joganyagokra hivatkozva jelzi a FAVÖKO-t érő várható jelentős hatást.)
- A 2/A.§ (1) szerint a KHV szükségességét a 13. melléklet szerinti információk és az 5. melléklet szerinti szempontok alapján kell megvizsgálni. Az 5. melléklet 2b pontja a vízestek állapotára a VGT-ben található információk, illetve a 30/2004 KvVM rendelet szerinti folyamatos állapotkövetés eredményeinek figyelembevételére vonatkozik. Ennek része a védett FAVÖKO-k aktualizált (mérvadó!) listája és állapota.
- Az 5. melléklet 3d) pontja a kumulatív hatások kezelésére utal, vagyis a vízkivételek együttes hatását kell figyelembe venni, és nem csupán azokat, amelyek a védett területre esnek, hanem azokat is, amelyek hatással vannak a FAVÖKO vízellátottságára, állapotára (ld. fentebb: FAVÖKO-kra vonatkozó általános követelmények).
- Az 5. melléklet 3i) pont pedig az egyéb, tárggyal összefüggő rendelkezésre álló információk figyelembevételére vonatkozik, mint pl. a VKGTT és a terv SKV-ja.
- Az 2.§ (2abk) pontja szerint jelentősnek számít a felszín alatti vízkivételek (3. számú melléklet 130. pontjába beleérthető tevékenység) olyan megváltozása, amelynek révén a hatásterület védett természeti területet, Natura 2000 területet érint. (A VKGTT-ben alkalmazott 1 km-es környezet feltételezi, hogy az ide eső kutak hatásterülete már érintheti a védett FAVÖKO területét.)

A VGT-ben foglalt környezeti célkitűzésekkel kapcsolatos, hogy a 314/2005 Kormányrendelet 1.§ 6a) pontja előírja a 221/2004. Kormányrendeletben, a VGT környezeti célkitűzései alóli mentességek feltételeinek teljesítését – ez a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés mentességi vizsgálati része. Erre a FAVÖKO állapotát jelentősen befolyásoló vízkivételek esetében van szükség, vagyis abban az esetben, ha a vízkivétel hatására a jó állapotú FAVÖKO károsodik, vagy a már károsodott FAVÖKO állapota tovább romlik. A 2/A.§ (4b) pont szerint, arról, hogy a vízkivétel hatása jelentős-e, a vízvédelmi szakhatóság nyilatkozik, melynek alapja a VIZIG vagyonkezelői véleménye.

E5: A vízkivétel nem okozhatja a hatásterületére eső nem védett ökoszisztémák károsodását. Jelentős összegzett FAVÖKO területtel és vízigénnyel jellemzett FAVE-kra, zónákra alkalmazandó korlát: Lónyay alsó vízgyűjtő, Nyírség Kelet, Beregi-sík Északkelet FAVE-k 2 mm-es fajlagos kontingenssel jellemzett zónái, Szatmári-sík, Kraszna-, Szamos-völgy, Rétköz Délnyugat, Rétköz Belfő vgy., Beregi-sík Tisza mente, valamint az összes parti zóna.

Tartalom, indoklás

Fontos a nem védett erdő, gyepek és szántóföldi FAVÖKO területek természetes vízellátottságának megőrzése, illetve ahol a száraz időszakban ez romlott, annak a lehetőségnek a biztosítása, hogy az átlagos időjárás visszatérésekor ezek az ökoszisztémák képesek legyenek regenerálódni. Ezért a védett FAVÖKO-k lokális védelme mellett általában szükséges korlátozni az egyes vízkivételek vízszintcsökkentő, és ezzel összefüggésben talajvízpárolgás csökkentő hatását. A közvetlen korlátozás az egyes vízkivételekre, illetve környezetükre vonatkozik, de ezek összeadódásával zóna és FAVE (sőt víztest) szinten is biztosítható a növényzet vízellátottságának megőrzése, javítása, így a korlát teljesítése hozzájárul a FAVÖKO vízigények víztest szintű kielégítéséhez. Ez a követelmény azokon a területeken lényeges, ahol a talajvíz jelentős szerepet játszik a növényzet vízellátásában, ami általában jelenti a felszín alatti víz tájalkotó szerepének fenntartását, illetve szántóföldi növényzet esetében az öntözés nélküli növénytermesztés rentábilis fenntartását (a szomszédos területeken folytatott öntözés nélküli növénytermesztés lehetőségének megtartását), illetve az öntözési vízigény csökkentését. A mély talajvízállású homokos területeken, illetve a süllyedési trendet mutató, mély talajvízállású beregi részen ezt a korlátot nem alkalmazzuk.

Az alaphozam terhére magvalósuló vízkivételek, amellyel, hogy nem zavarják a vízfolyások alaphozam igényének biztosítását (így lettek megállapítva), nem okozhatnak olyan mértékű talajvízszint-süllyedést, amely káros mértékben csökkentené a környezet növényzetének vízfelvételét és megváltoztathatják azt a célt, hogy a vízkivétel főként az alaphozam csökkenése terhére valósuljon meg. A párolgáscsökkenés korlátozása miatt a megengedett vízszintsüllyedésre vonatkozó célállapot (küszöbérték) is azonos, mint a nagyterjedésű párolgási zónákban (a vízkivételtől 100 m-re kisebb, mint 50 cm).

A fenti célok érvényesítésére több lehetőség is adódik.

- E5.1: 60 m-nél sekélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén az üzemelés idejére számított átlagos napi hozam ($Q_{üzem}$) kisebb, mint egy m^3 /nap-ban megadott küszöbérték (Q_{max}), és a tervezett vízkivétel 500 m-es (ha kizárólag öntözési célú vízkivételek fordulnak elő, akkor 300 m-es) környezetében bármely, a kontingens terhére már beadott (elbíralt) vízigény helyétől való távolsága (L) pedig nagyobb, mint egy megadott küszöbérték (L_{min}). Ezeknek a korlátoknak a betartása mellett feltételezhető, hogy a figyelembe vett vízkivételek, illetve vízigények együttes hatására a talajvízszintben kialakuló depresszió a kúttól 100 m-re kisebb, mint 50 cm. A parti zónákban a Q_{max} , L_{min} korlátok azt is biztosítják, hogy a vízkivétel által a töltés alatt okozott depresszió elhanyagolható hatású a töltés állékonysága szempontjából.
 - Jó vízáradóképességű zónákban (Szatmári-sík délkeleti rész, Beregi Tisza mente, Beregi Északkelet 2 mm-es zóna, Rétköz Belfő vgy. északi rész): $Q_{max}=0,82 \cdot K \cdot m$ vagy $2,05 \cdot q$,
 - Kevésbé jó vízáradóképességű zónákban (Lónyay felső és alsó vgy. valamint Nyírség Kelet 2 mm-es zónák, Lónyay nyugati vgy., Kraszna-, Szamos-völgy, Szatmári-sík kivéve a délkeleti

- részt, Rétköz Délnyugat és Rétköz Belfő vgy., kivéve az északi részt): $Q_{\max}=0,94 \cdot K \cdot m$ vagy $2,25 \cdot q$,
- Kiemelkedően jó vízádóképeségű partszakasz (Tisza, Szatmárcseke felett): $Q_{\max} = 0,77 \cdot m \cdot K$ vagy $1,95 \cdot q$
 - Jó vízádóképeségű partszakaszok (Tisza, Szatmárcseke alatt, mindkét part): $Q_{\max} = 0,80 \cdot m \cdot K$ vagy $2,00 \cdot q$
 - Kevésbé jó vízádóképeségű partszakaszok (Szamos, Kraszna, Lónyay-főcsatorna, Belfő-csatorna): $Q_{\max} = 0,90 \cdot m \cdot K$ vagy $2,15 \cdot q$,
 - $Q_{\max}$ -nál kisebb $Q_{\text{üzem}}$ több tetszőlegesen közel lévő kút között is megosztható, azonban két olyan kút, amelynek összesített átlagos napi vízkivétele ($Q_1 + Q_2$) nagyobb, mint $Q_{\max}$, nem lehet közelebb egymáshoz, mint $L_{\min} = (Q_1 + Q_2) / (2 \cdot Q_{\max}) \cdot L_{\max}$ ($L_{\max}$: 2 öntözőkút esetén 300 m, egyébként 500 m).
 - A fenti összefüggésekben: m [m]: aktív rétegvastagság, K [m/nap]: szivárgási tényező, q [l/perc/m]: fajlagos vízádóképeség.
- E5.2: Minden 60 m-nél mélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén, vagy 60 m-nél sekélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén, ha az E5.1 korlát szerinti ellenőrzés helyett az igénylő igazolja, hogy a tervezett vízkivétel és annak 500 m-es (ha kizárólag öntözési célú vízkivételek fordulnak elő, akkor 300 m-es) környezetében a kontingens terhére már beadott (elbírált) vízigény együttes hatására a más tulajdonában lévő szomszédos terület határán a talajvízszintben kialakuló depresszió kisebb, mint 50 cm. Így feltételezhető, hogy a tervezett vízkivétel miatt bekövetkező párolgáscsökkenés nem rontja számottevően a szomszédos terület növényzetének vízellátottságát. Kúthidraulikai számításokat igényel, a helyszínnel megfelelő részletességű és pontosságú módszerrel. 60 m-nél mélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén a korlát számítások nélkül is elfogadható, ha a FETIVIZIG szakértői becslés alapján a hatást jelentéktelennek ítéli.
 - Amennyiben az E5.2 korlát nem teljesül, a szomszédos területek növényzetének védelme érdekében a vagyonkezelői hozzájárulás akkor adható meg, ha az igénylő részletes vizsgálatokkal igazolja, hogy a szomszédos, más tulajdonú területek növényzete nem függ a talajvíztől, vagy a vízkivétel hatására nem károsodik, vagyis:
 - A tervezett vízkivétel, az igénylő területén lévő vízkivételek és a kontingens terhére már beadott (elbírált) vízigények együttes utánpótlódási területe csak 10 %-nál kisebb mértékben érinti a szomszédos területeket (vízháztartási számításokat és felszín alatti hidrodinamikai modellezést igényel).

VAGY

- Részletes agronómiai/botanikai vizsgálat alapján igazolható, hogy a szomszédos területek növényzete nem károsodik.

VAGY

Az E5.1 és E5.2 korlátok teljesítése kiváltható a szomszédos területek tulajdonosainak beleegyezésével, vagy amennyiben KHV eljárásra kerül sor, akkor ennek keretében a szomszédos terület tulajdonosa nem emel kifogást.

Jogszabályi háttér

A Környezetvédelmi Törvény 19.§ (2) bekezdés szerint a víz tájalkotó szerepe fennmaradjon és a FAVÖKO-k fennmaradásához szükséges feltételek ne romoljanak. Általános feltétel, nemcsak a védett FAVÖKO-kra vonatkozik.

A 219/2004 Kormányrendelet szerint a víztest jó állapotának feltétele az összes FAVÖKO víztest szintű vízigényének biztosítása, ami csak úgy teljesíthető, ha ez a követelmény már kis léptekben is érvényesül.

A 30/2004 KvVM rendelet 5.§ (3cc) pontja és 10.§-a (ld. E4 korlát) nem védett FAVÖKO-kra is vonatkozik.

A 30/2008 KvVM rendelet 5.§ (1) bekezdése szerint a felszín alatti vízkivételek tervezésekor figyelembe kell venni a FAVÖKO-k vízigényét. Ez a különböző mérésekkel kapcsolatos előírások/vállalások jogszabályi alapját jelenti.

A 147/2010 Kormányrendelet 60/b.§ (8) bekezdés szerint a VGT-ben (vagy VKGTT-ben) foglaltakat figyelembe kell venni, és a tervben lehatárolt nem védett FAVÖKO (erdő, magas talajvízállású területen gyümölcsös, gyepek és szántóföldi növényzet) károsodása esetén a vízkivételt módosítani kell. Az EMVA rendelet követelménye, hogy olyan öntözés támogatható, amely nem okozza a környezet jelentős károsodását. A 147/2010 Kormányrendelet és az EMVA rendelet is öntözésre vonatkozik, de javasolható és indokolható általános alkalmazásuk, mert ez a követelmény elvileg független kell legyen attól, hogy milyen célú a vízkivétel, különösen érzékeny vízkészlet-gazdálkodású területeken.

Az E5.2 korlát nem teljesítése esetén a FETIVIZG megadja a lehetőséget az igénylő számára, hogy amennyiben részletes hatásvizsgálattal igazolja, hogy a szomszédos terület növényzete nem károsodik, vagy rendelkezik a szomszédos terület tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozatával, akkor ezt a kiegészítést a vagyonkezelői véleményben figyelembe veszi.

4.5 A VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés

Amennyiben a környezeti relevanciával rendelkező korlátok (K2, E4) valamelyike nem teljesül, fennáll a veszélye, hogy a vízkivétel hatása jelentős a vizek állapotára, és akadályozza a VGT-ben foglalt környezeti célkitűzések teljesítését. Ilyen esetekben vagyonkezelői hozzátárulás csak a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés alapján lehetséges. Ennek módját és körülményeit a 4.1 fejezet mutatja be.

Az elemzés első fázisában, a hatásvizsgálat keretében részletesen kell értékelni a lehetséges hatásokat, és amennyiben azok jelentősnek minősülnek, az engedélyezéshez igazolni kell a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004. Kormányrendelet 10. és 11.§-ában előírt feltételek teljesülését,

amelyek a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti mentességi vizsgálat hazai jogszabályba átültetett kritériumait jelentik.

A vizsgálatok lépéseiről, tartalmáról, a figyelembe veendő szempontokról, lehetséges módszerekről részletes útmutató készült (VGT2 7.2 melléklet), a VKGTT 4. melléklete pedig a VKGTT-vel kapcsolatban felmerülő részleteket tárgyalja.

Összefoglalva, a részletek megismétlése nélkül, a vizsgálatnak két jelentős fázisa van:

- A vízkivételnek a vizek állapotára gyakorolt hatásának értékelése, pontosabban annak eldöntése, hogy a hatás olyan jelentős-e, hogy az érintett felszín alatti víztest jó mennyiségi állapotát meghatározó bármely jellemző (tartós vízszintsüllyedés, FAVÖKO vízigény, jelentős FAVÖKO károsodása, áramlási viszonyok megváltozása miatt bekövetkező kedvezőtlen vízminőség-változás) jó minősítését gyengére rontja, vagy már gyenge minősítés esetén a minősítés mutatószámát tovább rontja. Ez a vizsgálat az EDV/KHV eljárás megkezdése előtt a tervezés keretében is elvégezhető. Amennyiben ez a részletes vizsgálat nem jelez jelentős hatást, a VIZIG a vagyonnevelői hozzájárulást ennek alapján is megadhatja.
- Ha a hatás jelentős, akkor annak vizsgálata (mentességi vizsgálat), hogy gazdasági-társadalmi szempontok mérlegelése alapján engedélyezhető-e a vízkivétel, feltéve, hogy a kedvezőtlen hatásokat az arányos költségek határain belül minimálják. A gazdasági-társadalmi indok lehet közérdek, vagy az előnyök és a hátrányok pozitív egyenlege, együtt értékelve a gyenge állapot következményeit és az egyéb károkat és hasznokat.

1. fázis: hatásvizsgálat

Az alábbiakban a környezeti hatások értékelésének speciális követelményeit emeljük ki, attól függően, hogy mely korlátok nem teljesítése vezetett a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti vizsgálathoz. Amennyiben ezek eredménye negatív, az elemzés második fázisa következik. Felhívjuk a figyelmet, hogy az állapotértékelés eredménye akkor tekinthető kedvezőnek, ha az összes egyéb korlát (K3, E1, E2, E3, E5) teljesült, illetve ha több korlát miatt van szükség a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzésre, akkor ezek mindegyikére érvényesnek kell lennie, hogy a hatás nem jelentős.

A vízkivételek koncentrálódása, egymásra hatása miatt fennáll a süllyedés veszélye (K2.3 korlát nem teljesül). Ebben az esetben az igénylőnek a következőket kell igazolnia:

- FAVE szinten az új vízkivétel a következő 6 évben nem fog antropogén eredetű tartós vízszintsüllyedést okozni, illetve nem fogja növelni annak kiterjedését vagy intenzitását, a jelenleg érvényes összes vízkivételt és beadott (elbírált) igényt, az illegális vízkivételeket, a legkedvezőtlenebb területi eloszlásban még engedélyezhető vízkivételeket, valamint a következő 6 évre az elmúlt 6 éves időszakra érvényes meteorológiai viszonyokat figyelembe véve (vízháztartási számításokat és nem permanens, felszín alatti hidrodinamikai modellt igényel). Amennyiben ez a feltétel nem teljesül meg kell vizsgálni ennek víztest szintű hatását: 1) süllyedési teszt szempontjából gyenge állapotú víztest esetén a további romlás nem engedhető meg, tehát a hatást jelentősnek kell minősíteni, 2) a süllyedési teszt szempontjából jó állapotú víztest esetén pedig azt kell mérlegelni, hogy a változás okozhat-e víztest szinten gyenge állapotot, vagyis az antropogén eredetű süllyedési trend területe és intenzitása átlépi-e a küszöbértékeket (a víztestre kiterjesztett vizsgálatához a FETIVIZIG adja meg a víztestre vonatkozó információkat: a legfrissebb erre vonatkozó feldolgozás eredménye alapján).

Védett FAVÖKO területére vagy károsodott védett FAVÖKO 1 km-es környezetébe eső vízkivétel esetében (E4.1 korlát nem teljesül), az igénylőnek a következőket kell igazolnia:

- A FAVÖKO nem függ a talajvíztől, és ha korábban volt is ilyen függése, az ma már nem helyreállítható. Ennek az elemzésnek a része a FAVÖKO teljes és a felszín alatti vízből származó vízigényének a meghatározása. A FAVÖKO a felszín alatti víztől függetlennek tekinthető, ha teljes vízigényének kevesebb, mint 10 %-a származik felszín alatti vízből.

VAGY

- Ha a talajvíztől való függés fennáll, akkor a következő feltételek teljesülését:

- A vízkivétel nem esik károsodott FAVÖKO területére,

ÉS

- Ha a vízkivétel jó állapotú FAVÖKO területére esik, akkor az új vízkivétellel együtt a FAVÖKO utánpótlódási területét érintő összes már engedélyezett vízkivétel és a kontingens terhére már beadott (elbírált) vízigény által elvont vízmennyiség kevesebb, mint a FAVÖKO teljes vízigényének 10 %-a. A vízkivétel a korlátot nem teljesíti, ha egyedi hatása ugyan csekély, de a többi vízkivétellel együtt már túllépi a 10 %-os küszöbértéket.

ÉS

- Ha a vízkivétel károsodott FAVÖKO 1 km-es környezetébe esik, akkor a vízelvonás nem nő, vagyis a tervezett vízkivétel (a többi vízkivételtől függő tényleges) utánpótlódási területének nincs átfedése a FAVÖKO aktuális utánpótlódási területével, vagy az átfedés mértéke az új vízkivétel hatására nem nő. Az utánpótlódási területet a FAVÖKO környezetében lévő, az állapotát befolyásolni képes vízkivétel és a kontingens terhére már beadott (elbíralt) vízigény figyelembevételével kell meghatározni.

VAGY

- Részletes botanikai vizsgálat alátámasztja, hogy a jó állapotú FAVÖKO nem károsodik, vagy a károsodott FAVÖKO állapota nem romlik, vagy ennek mértéke víztest szinten nem jelentős.

Jó állapotú védett FAVÖKO 1 km-es környezetébe eső vízkivétel esetén, ha az E4.3 korlát nem teljesül, az igénylőnek a következőket kell igazolnia:

- A FAVÖKO talajvíztől való függőségének ellenőrzése ua., mint az E4.1 korlát nem teljesítése esetében.

VAGY

- Ha a talajvíztől való függés fennáll, akkor a következő feltételek teljesülését:

- Az új vízkivétellel együtt a FAVÖKO utánpótlódási területét érintő az összes felszín alatti vízkivétel által elvont vízmennyiség kevesebb, mint a FAVÖKO teljes vízigényének 10 %-a. A vízkivétel a korlátot nem teljesíti, ha egyedi hatása ugyan csekély, de a többi vízkivétellel együtt már túllépi a 10 %-os küszöbértéket.

VAGY

- Részletes botanikai vizsgálat alátámasztja, hogy a jó állapotú FAVÖKO nem károsodik, vagy, ha a vizsgálat a nyilvántartással szemben megállapítja, hogy a FAVÖKO már nem jó állapotú, akkor állapota a vízkivétel hatására nem romlik, vagy a károsodás mértéke víztest szinten nem jelentős (a FAVÖKO jelentősége mérsékelte).

Ha a talajvíztől való függés fennáll és bármelyik fenti feltétel teljesül, vagyis az igénylő igazolja, hogy a FAVÖKO-t érő hatás elhanyagolható, a biztonság érdekében akkor is vállalnia kell az üzemelés hatásainak követésére alkalmas vízszint-regisztráló kutak telepítését és működtetését. A vízszint idősorok értékelésének alapkritériuma, hogy száraz időszakban sem jeleznek a küszöbértéknél nagyobb mértékű talajvízszint-süllyedést. A küszöbértéket a vízjogi engedély tartalmazza, szakhatósági és vagyonkezelői vélemények alapján. Az adatszolgáltatás keretében évente benyújtott regisztrált adatok alapján a hatás utólagos értékelése és az esetleg szükséges korlátozás mértékének meghatározása a FETIVIZIG feladata.

A felszín alatti víztől való függés ellenőrzése és az élőhely várható károsodásának elemzése részletes terepi feltárást és a választott módszertől függően hidrológiai és hidraulikai számításokat, hidrodinamikai modellezést, hidrogeológiai és botanikai szakvéleményt igényel.

2. fázis: mentességi vizsgálat

Amennyiben a fentiek szerinti hatásvizsgálatok alapján a vízkivétel akadályozza a VGT szerinti környezeti célkitűzések teljesítését, azaz a jó állapotú víztestet gyenge állapotúvá változtatja, vagy már gyenge állapotú víztest állapotát tovább rontja, akkor következik a VKI 4.cikk (7) bekezdés szerinti elemzés második fázisa a mentességi vizsgálat, amely társadalmi-gazdasági szempontok figyelembevételével vizsgálja a vízkivétel engedélyezhetőségét. A vizsgálat tartalmi követelményei szempontjából a VGT2 7.2 melléklete és a VKGTT 4. melléklete az irányadó.

4.6 Korlátok összefoglalása

Az előző fejezetben bemutatott korlátok között vannak olyanok, amelyek a vagyonkezelői hozzájárulás szempontjából kizáró oknak tekinthetők:

- K1: A FAVE-ekra megállapított kontingensek terhére kiadott összes engedély nem haladhatja meg a kontingens értékét, vagyis az aktuális vízigény nem lehet nagyobb, mint a szabad kontingens.
- E1.1: Felszíni alatti vízkészlet használata öntözésre, ha rendelkezésre áll felszíni vízkészlet is, amely igénybevételének költsége nem aránytalanul magas.
- E1.2: Öntözés 60 m-nél mélyebb kútból.
- E1.3: Mikroöntözéstől eltérő öntözési technológia.
- E2: Töltés mentett oldalán a töltéslábtól 110 m-nél kisebb távolságra, a vízdalon 60 m-nél kisebb távolságra vagy a vízfolyások és állóvizek meghatározott parti sávjába eső kút, kivéve, ha a VIZIG ehhez egyedi mérlegelés alapján hozzájárul.
- E3.1: Vízbázis belső védőterületére eső új kút.

- K3: Az egy igénylő által igényelt összes vízmennyiség meghaladja a kontingens 20 %-át (kivétel: ivóvízellátás vagy kiemelt beruházás, részletes indoklás mellett).

Ezeknek a korlátoknak a teljesítése egy módosított tervben, vagy kiegészítő dokumentumok benyújtása alapján (E2, K3) lehetséges. Annak érdekében, hogy a módosítás után más – nem kizáró jellegű – korlát nem teljesítése ne okozzon ismételt tervezési-ellenőrzési fázist, a FETIVIZIG valamennyi közvetlenül ellenőrizhető korlátot megvizsgál és tájékoztatást ad a teljesítendő küszöbértékekről.

A korlátoknak egy másik csoportját jelentik azok a korlátok, amelyek teljesítése a tervben szereplő adatok/információk alapján közvetlenül ellenőrizhető. Ezek nem teljesítése esetén a FETIVIZIG alternatív megoldást javasol, mely lehetőséget ad az igény ennek megfelelő módosítására vagy indoklására, és ennek eredményétől függ a vagyongazdálkodási hozzájárulás. Ezek a korlátok a következők:

- E3.2: Vízbázis külső és hidrogeológiai védőövezetébe eső új kutak, illetve küszöbértéket meghaladó bővítések esetén egyedi vizsgálat vagy KHV.
- K2.1: Süllyedési trenddel érintett vagy veszélyeztetett területen a kontingens felhasználása nem koncentrálható: a kontingens terhére beadott (elbíralt) vízigények 10 km²-kinti összege nem lehet nagyobb, mint egy küszöbérték. Ha mégis, akkor K2.2: csak 20 %-kal több mint egy küszöbérték és az igénylő + megfigyeléseket vállal. Ha nem, akkor K2.3 vagy VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés (EVD/KHV).
- K4: Talajvízkivétel kisebb, mint 1000 m³/nap, rétegvíz kivétel kisebb, mint 5000 m³/nap. Ha nem, akkor VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés (EVD/KHV).
- E4.1: Ha a vízkivétel védett FAVÖKO területére, vagy károsodott védett FAVÖKO 1 km-es környezetébe esik, akkor VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés (EVD/KHV).
- E4.2: 60 m-nél sekélyebb kútra vonatkozó vízigény jó állapotú védett FAVÖKO 1 km-es környezetébe esik és az 500 m-es (kizárólag öntözőkutak esetén 300 m-es) környezetébe eső vízkivételekkel és beadott (elbíralt) vízigényekkel együtt kielégíti a Q_{max} feltételt és az igénylő vállalja a termelő kút vízszint-regisztrálását. Ha nem, akkor E4.3 vagy VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés (EVD/KHV).
- E5.1: 60 m-nél sekélyebb kútra vonatkozó vízigény többetpárolgással jellemzett zónába vagy parti zónába esik és az 500 m-es (kizárólag öntözőkutak esetén 300 m-es) környezetébe eső beadott (elbíralt) igényekkel együtt kielégíti a Q_{max}, L_{min} feltételeket. Ha nem, akkor E5.2 vagy egyedi vizsgálat.

Három olyan korlát van, amelyek közvetlenül nem ellenőrizhetők, de a szabályozás lehetőséget ad az igénylőnek, hogy kiegészítő számításokkal igazolja teljesülésüket és ezzel a vagyongazdálkodási hozzájárulás elnyerését:

K2.3: Süllyedési trenddel érintett vagy veszélyeztetett területre eső vízigény nem teljesíti a K2.1 és K2.2 korlátokat, de kiegészítő számításokkal igazolható, hogy az engedélyezett vízkivételekkel és a szabályok szerint a legkedvezőtlenebb területi eloszlásban még engedélyezhető vízkivételekkel együtt sem jelent jelentős beavatkozást a lokális vízháztartási viszonyokba. Ha nem, akkor VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés (EVD/KHV).

- E4.3: Jó állapotú védett FAVÖKO 1 km-es környezetébe eső vízigény az E4.2 korlátnak módosított szivárgáshidraulikai paraméterekkel sem felel meg, de az igénylő vállalja a termelői kút vízszint-regisztrálását és igazolható, hogy a FAVÖKO peremén az új vízigény és annak 500 m-es (kizárólag öntözőkútak esetén 300 m-es) környezetébe eső engedélyezett és a kontingens terhére beadott (elbíralt) vízigények együttes hatására a talajvízszintben kialakuló depresszió kisebb, mint 20 cm. Ha nem, de a depresszió 20 és 30 cm közé esik, akkor + megfigyeléseket vállal. Ha a depresszió nagyobb, mint 30 cm, akkor VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés (EVD/KHV).
- E5.2: Többtelepüléssel jellemzett zónába vagy parti zónába eső vízigény az E5.1 korlátnak módosított szivárgáshidraulikai paraméterekkel sem felel meg, de kiegészítő számítások alapján igazolható, hogy a szomszédos, más tulajdonú területek szélén a tervezett vízkivétel és annak 500 m-es (kizárólag öntözőkútak esetén 300 m-es) környezetébe eső, a kontingens terhére beadott (elbíralt) vízigények együttes hatására a talajvízszintben kialakuló depresszió kisebb, mint 50 cm. Ha nem, akkor egyedi vizsgálat. Ez a vizsgálat kiváltható a szomszédos területek tulajdonosainak beleegyező nyilatkozatával, vagy amennyiben a vízigény egyéb okok miatt KHV köteles, akkor az ügyfélként meghívott szomszédos tulajdonos felszólalásának hiányával.

A fenti felsorolásból látható, hogy bizonyos környezeti korlátok nem teljesítése esetén a VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzésre van szükség, amelynek hatásvizsgálati fázisa a tervezés keretében is elvégezhető. Ha ennek eredménye jelentős hatást mutat, vagy a vízigény egyéb okok miatt is EVD köteles, akkor EVD/KHV eljárás lefolytatása is szükséges, amelynek az esetleg már elvégzett hatáselemzésen kívül része a társadalmi és gazdasági szempontokat is mérlegelő ún. mentességi eljárás. A FETIVIZIG ennek eredménye függvényében dönt a vagyonkezelői hozzájárulásról. Ezek a korlátok: K2.3, E3.2, E4.1, E4.3. A K3 és az E5.2 korlát nem teljesítése esetén a FETIVIZIG a tervezési dokumentáció kiegészítéseként benyújtott egyedi vizsgálatok/elemzések/nyilatkozatok eredményét is mérlegelheti vagyonkezelői véleményének kialakításakor.

A 4. táblázat a különböző korlátok alkalmazását foglalja össze, az 5. táblázat pedig arról ad tájékoztatást, hogy a kút helyétől és a vízkivétel céljától függően mely korlátokat kell alkalmazni.

4. táblázat Ellenőrzési korlátok és alkalmazásuk

Közvetlen korlátok vagy környezeti kritériumok	Mire vonatkozik?	A vagyonkezelői véleményhez kapcsolódó feladat Ha minden közvetlen korlát teljesül, akkor ELFOGADÁS!	A VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés (EVD/KHV) vagy egyedi vizsgálat keretében ellenőrizendő követelmények (a 314/2005 Korm.rendelet előírásain felül)
Szigorú követelmény (ha nem teljesül, kizáró ok)			
K1: Az új igény kisebb, mint a szabad kontingens	Zónánként, ha öntözés, FAVE-nként, ha egyéb célú vízigény	Ha NEM, elutasítás + Minden esetben a többi közvetlen korlát ellenőrzése	
E1.1: FAV-ból öntözés, csak ha nincs FEV készlet	Minden öntözési célú vízigény		
E1.2: Öntözés 60 m-nél sekélyebb kútból			
E1.3: FAV csak mikroöntözésre			
E2: Töltéslábtól mentett oldalon 110 m belül, vízdalon 60 m-en belül, ill. parti sávban csak a VIZIG hozzájárulás alapján létesülhet kút	Minden vízkivétel		
E3.1: Új kút vízbázis belső védőterületén kívül	Minden vízkivétel		
A vízkivétel mértékére vonatkozó egyedi korlátok			
K3: Az egy igénylő által benyújtott összes igény kisebb, mint a kontingens 20 %-a, de maximum 100 em³/év	Zónánként, ha öntözés, FAVE-nként, ha egyéb célú vízigény	Ha NEM, elutasítás és javaslat kivételes egyedi vizsgálatra + Minden esetben a többi közvetlen korlát ellenőrzése	Nincs EVD/KHV, de kivételes esetekben egyedi vizsgálat lehetséges: ivóvízellátás esetén közegészségügyi indok (nincs más megoldás), egyéb vízkivétel esetén gazdasági-társadalmi haszon. Ha nem indokolható, akkor elutasítás.
K4: Talajvízkivétel kisebb, mint 1000 m³/nap, rétegvízkivétel kisebb, mint 5000 m³/nap	Minden vízigény	Ha NEM, EVD + Minden esetben a többi közvetlen korlát ellenőrzése	Nincs speciális követelmény
Kontingenssel kapcsolatos korlátok			
K2.1: A kontingens terhére engedélyezett vízigények összege 10 km²-ként kisebb, mint a fajlagos kontingens kétszerese	Minden vízigény a süllyedéssel jellemzett vagy veszélyeztetett területeken: Lónyay felső vgy., Lónyay alsó vgy.,	Ha NEM, elutasítás és javaslat K2.2-re vagy K2.3-ra + Minden esetben a többi közvetlen korlát ellenőrzése	

Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv – 2021
A Duna-vízgyűjtő magyarországi része

Közvetlen korlátok vagy környezeti kritériumok	Mire vonatkozik?	A vagyonkezelői véleményhez kapcsolódó feladat <i>Ha minden közvetlen korlát teljesül, akkor ELFOGADÁS!</i>	A VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés (EVD/KHV) vagy egyedi vizsgálat keretében ellenőrizendő követelmények <i>(a 314/2005 Korm.rendelet előírásain felül)</i>
K2.2: K2.1 túllépése kisebb, mint 20 %	Lónyay nyugati vgy., Észak-Szabolcs, Nyírség Keleti perem,	Ha IGEN, monitoring előírása Ha NEM, elutasítás és javaslat K2.3-ra + Minden esetben a többi közvetlen korlát ellenőrzése	
K2.3: Az új igény és 5 km-es környezetébe eső engedélyezett, a kontingens terhére beadott (elbírált) és a szabályok szerint még engedélyezhető vízkivételek együtt sem jelentenek jelentős beavatkozást a lokális vízháztartási viszonyokba (közvetlenül nem ellenőrizhető korlát)	Kraszna-, Szamos-völgy, Szatmári-sík, Bereg Északkelet összes zónája	Ha NEM, elutasítás és javaslat VKI 4. (7) elemzésre (EVD/KHV-ra) + Minden esetben a többi közvetlen korlát ellenőrzése	A süllyedés területe és intenzitása FAVE szinten nem nő, vagy ha igen, akkor a süllyedési teszt szempontjából jelenleg jó állapotú víztest esetében nem vonja maga után annak gyenge állapotúvá válását (az új igényt, minden engedéllyel rendelkező vízkivételt, a kontingens terhére beadott (elbírált) vízigényt, a szabályok szerint még engedélyezhető kutakat és az illegális vízkivételt figyelembe véve) Ha nem igaz, VKI 4.(7) mentességi vizsgálat.
Vízbázis védőterületére eső vízkivétel			
E3.2: Új vízigény vízbázis külső és hidrogeológiai A és B védőövezetein kívülre esik. Védőterületen belül a vízigény nem nagyobb, mint 100 m ³ /nap (talajvízkivétel), ill. 500 m ³ /nap (rétegvízkivétel)	Minden vízkivétel	Ha NEM, javaslat VKI 4. (7) elemzésre (EVD/KHV-ra) + Minden esetben a többi közvetlen korlát ellenőrzése	Vízbázis veszélyeztetettsége nem nő. Ha nem igaz, elutasítás.
FAVÖKO-k ra vonatkozó korlátok			

Közvetlen korlátok vagy környezeti kritériumok	Mire vonatkozik?	A vagyongazdálkodási véleményhez kapcsolódó feladat <i>Ha minden közvetlen korlát teljesül, akkor ELFOGADÁS!</i>	A VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés (EVD/KHV) vagy egyedi vizsgálat keretében ellenőrizendő követelmények <i>(a 314/2005 Korm.rendelet előírásain felül)</i>
E4.1: A kutakat lehetőleg a védett FAVÖKO-k területén és a károsodott FAVÖKO-k 1 km-es környezetén kívül kell létesíteni.	Minden vízigény védett FAVÖKO területén és 1 km-es környezetén belül	Ha MÉGIS oda esik, javaslat VKI 4. (7) elemzésre (EVD/KHV-ra). kivéve, ha a FETIVIZIG szakértői becslés alapján ettől eltekint (Monitoring előírása lehetséges.) + Minden esetben a többi közvetlen korlát ellenőrzése, kivéve E4.2	Megszűnt az élőhely felszín alatti víztől való függése. VAGY Még mindig FAVÖKO, de az új vízkivétel • nem esik a károsodott FAVÖKO területére • ha jó állapotú FAVÖKO területére esik, akkor a FAVÖKO utánpótlódási területét érintő többi vízkivételt is figyelembe véve a vízelvonás kisebb, mint a FAVÖKO vízigényének 10 %-a, • ha károsodott FAVÖKO 1 km-es környezetébe esik, akkor a FAVÖKO utánpótlódási területét érintő többi vízkivételt és a kontingens terhére beadott (elbírált) vízigényt is figyelembe véve a vízelvonás nem növekszik. VAGY • Részletes botanikai vizsgálat alapján a FAVÖKO nem károsodik vagy károsodott FAVÖKO állapota nem romlik. Ha egyik sem igaz, VKI 4.(7) mentességi vizsgálat.
E4.2: Védett, jó állapotú FAVÖKO 1 km-es környezetébe eső, 60 m-nél sekélyebb kútra vonatkozó új vízigény, az 500 m-es (kizárólag öntözési célú kutak esetén 300 m-es) környezetébe eső engedélyezett vízkivételek és a kontingens terhére beadott (elbírált) vízigények összege nem nagyobb, mint a Qmax küszöbérték		Ha IGEN, akkor vízszint-regisztrálás előírása termelőkútban. Ha NEM, elutasítás és javaslat a következő lehetőségekre: • A tervezett kút helyének módosítása. • Ha az összegzett napi hozamok legfeljebb 20 %-kal haladják meg a Qmax küszöbértéket, akkor vízszint-regisztrálás előírása a termelőkútban és monitoring előírása a FAVÖKO peremén/közelében depresszió küszöbértékkel. • Ha az összegzett napi hozamok több mint 20 %-kal haladják meg a Qmax küszöbértéket, akkor elutasítás és javaslat Qmax számítására más paraméterekkel és/vagy javaslat E4.3-ra. + Minden esetben a többi közvetlen korlát ellenőrzése, kivéve E4.1	

Közvetlen korlátok vagy környezeti kritériumok	Mire vonatkozik?	A vagyongazdálkodási véleményhez kapcsolódó feladat <i>Ha minden közvetlen korlát teljesül, akkor ELFOGADÁS!</i>	A VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés (EVD/KHV) vagy egyedi vizsgálat keretében ellenőrizendő követelmények <i>(a 314/2005 Korm.rendelet előírásain felül)</i>
E4.3: Védett, jó állapotú FAVÖKO 1 km-es környezetébe eső 60 m-nél mélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén, vagy 60 m-nél sekélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén E4.2 helyett: az új vízigény, az 500 m-es (kizárólag öntözési célú kutak esetén 300 m-es) környezetébe eső engedélyezett vízkivételek és a kontingens terhére beadott (elbíralt) vízigények együttes hatására a FAVÖKO peremén a talajvízszintben kialakuló depresszió kisebb, mint 20 cm (60 m-nél mélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén a FETIVIZIG szakértői becsléssel is megállapíthatja a várható depresszió mértékét.) (közvetlenül nem ellenőrizhető korlát)		Ha IGEN, akkor vízszint-regisztrálás előírása termelőktől. Ha NEM, elutasítás és javaslat a következő lehetőségekre: - Ha a számított depresszió 20 és 30 cm közötti, akkor vízszint-regisztrálás termelőktől + monitoring előírása a FAVÖKO peremén/közelében depresszió küszöbértékkel, - Ha a számított depresszió nagyobb, mint 30 cm, akkor elutasítás és javaslat VKI 4. (7) elemzésre (EVD/KHV-ra)	Megszűnt az élőhely felszín alatti víztől való függése. VAGY Még mindig FAVÖKO, de a FAVÖKO utánpótlódási területét érintő többi vízkivétel és a kontingens terhére beadott (elbíralt) vízigényt is figyelembe véve a vízelvonás kisebb, mint a FAVÖKO vízigényének 10 %-a. VAGY Részletes botanikai vizsgálat alapján a FAVÖKO nem károsodik. Ha egyik sem teljesül, VKI 4.(7) mentességi vizsgálat.
E5.1: 60 m-nél sekélyebb kútra vonatkozó új vízigény, az 500 m-es (kizárólag öntözési célú kutak esetén 300 m-es) környezetébe eső a kontingens terhére beadott (elbíralt) vízigényeket figyelembe véve kielégíti a Qmax, Lmin korlátokat.	Minden vízigény, ahol a talajvíz számottevően hozzájárul a növényzet vízigényének kielégítéséhez: Lónyay alsó vgy., Nyírség Kelet,	Ha NEM, elutasítás és javaslat a következő lehetőségekre: - Ha Lmin nem teljesül, elutasítás és javaslat megfelelő távolságra. - Ha Qmax nem teljesül, elutasítás és javaslat Qmax és Lmin számítására más paraméterekkel és/vagy javaslat E5.2-re. + Minden esetben a többi közvetlen korlát ellenőrzése.	

Közvetlen korlátok vagy környezeti kritériumok	Mire vonatkozik?	A vagyonkezelői véleményhez kapcsolódó feladat <i>Ha minden közvetlen korlát teljesül, akkor ELFOGADÁS!</i>	A VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés (EVD/KHV) vagy egyedi vizsgálat keretében ellenőrizendő követelmények <i>(a 314/2005 Korm.rendelet előírásain felül)</i>
E5.2: 60 m-nél mélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén vagy 60 m-nél sekélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén az E5.1 korlát helyett: az új vízigény, az 500 m-es (kizárólag öntözési célú kutak esetén 300 m-es) környezetébe eső a kontingens terhére beadott (elbírált) vízigények együttes hatására a szomszédos, más tulajdonú terület határán a talajvízszintben kialakuló depresszió kisebb, mint 50 cm. (60 m-nél mélyebb kútra vonatkozó vízigény esetén a FETIVIZIG szakértői becsléssel is megállapíthatja a várható depresszió mértékét.) (közvetlenül nem ellenőrizhető korlát)	Bereg Északkelet 2 mm-es fajlagos kontingenssel jellemzett zónái, valamint Szatmári-sík, Kraszna-, Szamos-völgy, Rétköz Délnyugat, Rétköz Belfő vgy., Bereg Tisza mente összes zónája, valamint az összes parti zóna	Ha IGEN, elfogadás Ha nem elutasítás és javaslat a szomszédos terület tulajdonosától hozzájáruló nyilatkozat beszerzésére. .	Nincs EVD/KHV, de az egyedi vizsgálat alapján az igénylő igazolja, hogy A szomszédos, más tulajdonú területek növényzete (ökoszisztémája) nem függ a felszín alatti víztől. VAGY A szomszédos területek között vannak olyanok, amelyek növényzete (ökoszisztémája) függ a talajvíztől, de a tervezett vízigény valamint az igénylő területére eső már engedélyezett vízkivételek vagy a kontingens terhére eddig beadott (elbírált) vízigények együttes utánpótlódási területe bármelyiket csak 10 %-nál kisebb mértékben érinti. VAGY Részletes botanikai vizsgálat alapján igazolható, hogy a szomszédos területek növényzete az előzőekben említett vízkivételek és igények hatására nem károsodik. VAGY A szomszédos, más tulajdonban lévő területek tulajdonosaitól hozzájáruló nyilatkozattal rendelkezik, vagy az ügyfélként meghívott szomszédos tulajdonos az eljárás során nem emel kifogást.

5. táblázat Az egyes korlátok alkalmazása a vízkivétel helye és célja függvényében

A vízkivétel		Ellenőrizendő korlátok										Egyéb vizsgálatok	
helye	célja	K1	K2	K3	K4	E1	E2	E3	E4	E5	EVD/KHV?	Egyed	
Töltéslábtól mentett oldalon 110 m, vízoldalon 60 m távolságon belül	bármilyen						X				Kizáró okok		
Parti sávban	bármilyen						X						
Bárhely	öntözés					X							
Vízbázis belső védőterületén belül	bármilyen							X					
Vízbázis külső és hidro-geológiai védőövezeteiben	bármilyen							X			E3	E3	
Védett FAVÖKO területén vagy 1 km-es környezetében	bármilyen								XX		E4		
Vízszint-süllyedéssel érintett vagy veszélyeztetett zónák ⁽¹⁾	bármilyen		XX								K2		
Zónák ⁽²⁾ , ahol a talajvíz számottevően hozzájárul a növény vízigényének kielégítéséhez	bármilyen									XX		E5	
Parti zóna	bármilyen									XX		E5	
Bárhely, kivéve parti zóna	öntözés	Zóna		Zóna	X						K4	K3	
	egyéb	FAVE		FAVE	X						K4	K3	

x: egyetlen, közvetlenül ellenőrizhető korlát

xx: a közvetlenül ellenőrizhető korlát mellett lehetséges részletesebb, opcionális igazolás is

(1) Lónyay felső vgy., Lónyay alsó vgy., Lónyay nyugati vgy., Észak-Szabolcs, Nyírség Keleti perem, Kraszna-, Szamos-völgy, Szatmári-sík, Bereg Északkelet, összes zónája

(2) Lónyay alsó vgy., Nyírség Kelet, Bereg Északkelet 2 mm-es zónái, valamint Szatmári-sík, Kraszna-, Szamos-völgy, Rétköz Délnyugat, Rétköz Belső vgy., Bereg Tisza mente összes zónája

4.7 A terv felülvizsgálata, kontingensek módosítása

A meghatározott kontingensek a jelenleg ismert engedélyekben vagy vagyonkezelői hozzájárulásokban szereplő lekötött vízhasználatokhoz és illegális vízkivételekhez képest engedélyezhető többletet jelentik. Az illegális vízkivételek a jelenlegi vízhasználatok részét képezik és hatásuk megjelenik a kontingens meghatározásának alapjául szolgáló talajvízszint elemzésekben, vízháztartási számításokban, vízföldtani/hidrodinamikai modellezésben. A kontingenssel való összehasonlítás során tehát azt a vízigényt kell figyelembe venni, amit a jelen szabályozás alapján bírálnak el. Ez a megközelítés lehetővé teszi, hogy:

- egyetlen FAVE esetében sem szükséges a kiadott érvényes engedélyeknek, vagyonkezelői hozzájárulásoknak a vízkészletek jelenlegi mennyiségi állapota miatti korlátozása vagy visszavonása (ez nem vonatkozik a 72/1996 (V.22.) Kormányrendelet 14.§ (1) és (2) bekezdésében felsorolt egyéb esetekre), illetve
- az illegális vízhasználatok legalizálása ne jelentse a kontingens csökkenését.

Egyelőre egy FAVE kivételével lehetőség van ésszerű fejlesztésre, az előzetesen jelzett igények kielégítésére. A kivételt az észak-szabolcsi FAVE jelenti, ahol az átlagos meteorológiai viszonyokra is érvényes vízhiány/vízszintcsökkenés miatt szükséges víztakarékosság ezt nem teszi lehetővé.

A terv felülvizsgálata

A FETIVIZIG nyomon követi a készletek és a vízhasználatok változását és amennyiben a terv előző változatához képest jelentős változást tapasztal akár pozitív, akár negatív irányban, akkor a tervet felülvizsgálja.

Amennyiben a tapasztalt változások indokolják, a VKGTT átfogó felülvizsgálatát a VGT-hez igazodva célszerű elvégezni annak érdekében, hogy a VGT során következő felülvizsgálatakor, mint létező tervet, figyelembe lehessen venni. A felülvizsgálat kiterjedhet a FAVE-k, és azokon belül a településcsoportok (zónák) kialakítására, vízkészlet-gazdálkodási típusba történő besorolásukra, az igénybevételi korlátokra (kontingenseknek) és a kapcsolódó szabályozásra (eljárási rendre).

Abban az esetben, ha a rendszeres értékelések és tapasztalatok ezt indokolják, a FETIVIZIG az átfogó felülvizsgálatok közben is, legfeljebb két alkalommal - az eljárásrend módosítása nélkül - módosíthatja a kontingensek értékét (egyes zónák fajlagos kontingensét vagy a FAVE-kra megállapított kontingenseket és zónák közötti megosztásukat). Ehhez figyelembe veszi a meteorológiai viszonyokat, az észlelt vízszintváltozásokat, a FAVE-k vízkészlet-gazdálkodási helyzetét, az új igényeknek és a kontingenseknek a viszonyát, a kontingenseket módosító tevékenységek (lekötések csökkentése, készletnövelő beavatkozások) hatékonyságát, a vízhasználatok bevallásával kapcsolatos fegyelmet, a pazarló vízhasználatokra utaló jeleket, a helyszíni ellenőrzések során szerzett tapasztalatokat.

Amennyiben a VGT3 keretében olyan új eredmények születnek, melyek a VKGTT-t alapvetően érintik (FAVÖKO területek és vízigények felülvizsgálata, a jelenlegi vízkivételekre vonatkozó mentességi elemzések), ez esetben a közbenső felülvizsgálat során azokat érvényesíteni kell.

Kontingensek módosítása, aktualizálása

A lekötött készletek csökkentése - annak benyújtásával egyidejűleg - növeli annak a zónának a kontingensét, ahol keletkezett, de csak a FAVE/zóna állapotától (vízkészlet-gazdálkodási besorolásától) függően megállapított arányban. A víztakarékosság és a felszíni vízkészletekre történő áttérés hatása a lekötések csökkentésén keresztül érvényesíthető.

Az igazolható készletnövekedést jelentő beavatkozások növelik a területre meghatározott kontingenst, de hasonlóan a lekötéscsökkentéshez, csak a FAVE vízkészlet-gazdálkodási besorolásától függően megállapított arányban. Ezek érvényesítésére megfelelő kontroll mellett a VKGTT közbenső felülvizsgálata során van lehetőség. Az intézkedések hatékonyságának ellenőrzése miatt csak a felülvizsgálat előtt fél évvel korábban bejelentett intézkedések vehetők figyelembe. A kontingensek felülvizsgálata a rendszeresen folytatott talajvízszint-elemzésekkel (ld. alább részletebben) is összekapcsolódik: a meteorológiai viszonyokkal nem magyarázható talajvízszint-süllyedések esetén a kontingens, a bejelentett lekötéscsökkenések és a készletnövelő intézkedések ellenére is csökkenthető.

A tényleges lekötéscsökkentés és a készletnövelő intézkedés hatása a FAVE vízkészlet-gazdálkodási besorolástól függően, eltérő mértékben vehető figyelembe a kontingens növeléseként:

- az 1. és a 2.1 kategória: 100 %
ide tartozik: Bereg Tisza mente, Rétköz Délnyugat, Rétköz Belfő vgy., Szatmári-sík, Kraszna-, Szamos-völgy
- a 2.2 és 2.3 kategórián belül a 2 mm-es fajlagos kontingensű zónák: 75 %

ide tartozik: Lónyay nyugati vgy., Lónyay alsó vgy. és Nyírség Kelet 2 mm-es fajlagos kontingenssel jellemzett zónái

- a 3. kategória és a 2.3 kategórián belül az 1 mm-es fajlagos kontingensű zónák: 50 %.

ide tartozik: Észak-Szabolcs, valamint a Lónyay felső vgy., a Lónyay alsó vgy. és a Nyírség Kelet 1 mm-es fajlagos kontingenssel

A különbség indoka, hogy minél inkább készlethiányos a terület, az igénybevétel annál nagyobb részét szükséges a vízmérleg javítására fordítani, annak érdekében, hogy a következő felülvizsgálatok során a terület vízkészlet-gazdálkodási besorolása javuljon. A tényleges lekötéscsökkenés a bejelentés pillanatában, a készletnövelés hatása a soron következő közbenső vagy átfogó felülvizsgálat során vehető figyelembe.

A tényleges lekötéscsökkentésből és a készletnövelő beavatkozásokból származó többlet megosztása az öntözés és az egyéb vízhasználatok között a FETIVIZIG mérlegelése alapján történik, szem előtt tartva a Vízgazdálkodási Törvény prioritási sorrendjét. Ennek során a FETIVIZIG figyelembe veszi a várható igények célját és mennyiségét és a fejlesztéshez kapcsolódó értékeket.

A fenti megoldás lehetőséget ad a kritikus helyzet partnerségi alapokon nyugvó áthidalására. A bizonytalanságból adódó kockázatot a FETIVIZIG nem hárítja át teljes egészében az igénylőkre, de elvárja az együttműködést a probléma megoldásában. A felhasználókat ösztönzi az illegális használatok legalizálására, az indokolatlan lekötések partnerségi vagy üzleti alapon történő csökkentésére, ehhez kapcsolódóan a takarékosagra, valamint a készletnövelő intézkedések alkalmazására. Ugyanakkor a bevallásoktól független objektív kontrollt a talajvízszint-változások jelentik, csak így kerülhető el a Duna-Tisza közéhez hasonló jelentős talajvízszint-süllyedés.

A szabályozás lényeges eleme a vízszint-kontroll. Amennyiben a lekötések csökkentésének vagy a készletnövelő beruházásoknak nem látszik a hatása a FAVE vagy legalább a zóna szintjén, akkor ezek nem vehetők figyelembe a kontingens növeléseként. Erről a soron következő közbenső vagy átfogó felülvizsgálat alkalmával lehet dönten. Ezeken a területeken komoly szerepe van az ellenőrzésnek. (ld. 4.6 fejezet.)

A túlermeléssel jellemezhető 3. kategóriába tartozó FAVE-k esetén a következő speciális szabályozás érvényes:

- Engedély csak a már vagyonkezelői hozzájárulással rendelkező vagy a lekötés átadás keretében benyújtott igényekre adható ki.
- A FETIVIZIG a beérkezett információk alapján összefoglalót készít a végrehajtott víztakarékossági vagy készletnövelő intézkedésekről.
- Az érintetteknek (beleértve a már korábban engedélyt szerzett felhasználókat is) csatlakozása az adatszolgáltatási programhoz.

4.8 A szabályozás kiegészítő elemei

Kistérségi vízszint kontroll

A vízkészletek és vízigények viszonyában az objektív kontrollt a talajvízszint-változások értékelése jelenti, abból a szempontból, hogy a változások milyen mértékben tulajdoníthatók a meteorológiai és

hidrológiai viszonyokban bekövetkezett változásoknak, illetve milyen mértékben hozhatók kapcsolatba a vízkivételekkel. Az értékelés a FETIVIZIG meteorológiai, hidrológiai és talajvízszint észlelő hálózatán gyűjtött adatokon alapul. A VKGTT felülvizsgálata keretében alkalmazott eljárással ez az elemzés a célnak megfelelő pontossággal elvégezhető. Az értékelés hatékonyságát nagymértékben növelné a pontszerű talajvízszint adatokra épülő, de az egész területre kiterjedő, tetszőlegesen kiválasztott időszakokra könnyen elkészíthető talajvíztérkép, illetve észleléssel nem rendelkező pontokra szintetikus talajvízszint (-vízállás) idősorok előállítása.

Az adatfeldolgozást célszerű évente elvégezni, folyamatosan követve a változásokat, de tekintve, hogy tendenciák értékeléséről van szó, a kontingensek módosítását támogató értékelést a soron következő közbenső vagy átfogó felülvizsgálathoz kapcsolódva javasolt közzétenni. Az évenkénti adatfeldolgozás és – ellenőrzés azonban segíti az ellenőrzést igénylő területek/gazdaságok kiválasztását, illetve a valótlan adatszolgáltatás kiszűrését.

Ellenőrzés

Az illegális vízkivétel és a pazarló vízhasználat visszaszorítása alapvető feladat a stabil készletgazdálkodás megteremtése érdekében. A sikeres készletgazdálkodás alapja, hogy pontos képet kapjunk a tényleges vízkivételekről.

Öntözőtelepek szemléje, vagyonkezelői fellépés erősítése. A helyszíni szemlére javasolt telepek kiválasztásának szempontjai: talajvízszint-süllyedés, készlethiányos FAVE, korszerűtlen öntözési technológia, lekötés átruházás keretében megszüntetett vízkivétel, statisztikai és VKJ bevallás, fotódokumentációk. Az szemle célja: a működés ellenőrzése, tapasztalatok összegyűjtése, fejlesztési igények, készletnövelési lehetőségek meghatározása. Szabálytalanság esetén a kötelező adatszolgáltatás kibővítése vízszintregisztrálással.

A 147/2010 Kormányrendelet 60/B.§ (7) bekezdése alapján a FETIVIZIG értékeli a monitoringra kötelezett használok által benyújtott vízszint adatsorokat és az értékelő jelentést a javasolt intézkedésekkel a Hatóság részére átadja.

Az éves termelt és lekötött vízmennyiségeket tartalmazó felszín alatti vízmérleg készítésével párhuzamosan történik a Vízkészletjárulék Nyilvántartó Programban és a Statisztikai adatszolgáltatások keretében beérkezett adatok ellenőrzése. Az ellenőrzés kiemelten fontos része a lejárt engedélyek, valamint a termelési adatot nem szolgáltató telepek felülvizsgálata. Az eljárásrend keretében a FETIVIZIG megvizsgálja a szükséges válaszlépéseket (szankciókat). A feltárt hibákról, hiányosságokról és a javasolt intézkedésekről a Vízügyi Hatóság értesítést kap.

Nyilvántartás, nyilvánosság

A javasolt vízkészlet-gazdálkodási rendszer komoly nyilvántartási rendszert igényel. A beérkező engedélyek esetén szükség van a GIS alapú ellenőrzésre, amelyen belül megtalálhatók a FAVE határok, az ezen belül kialakított zónák (településcsoportok) és az eddig kiadott engedélyek. A kapcsolódó nyilvántartási táblázatokban, amelyek a térképi alaphoz csatolhatók pedig az eljárási rendnek megfelelően követni kell a kontingens változását.

A rendszer működtetése ARCGIS alapon, excel táblákkal és azon belüli makrok segítségével jelentősen megkönnyíthető. A rendszer kialakítása a VKGTT jelen felülvizsgálata keretében csak részben készül el

(térképi állományok, makrok). A rendszerhez később csatolhatók a korábbi engedélyekben szereplő kutak is.

Az engedélyek és a kontingensek FAVE-k, illetve zónánként aktualizált értékeit jelentős változásokat követően, de legalább félévenként indokolt közzétenni a FETIVIZIG honlapján, ahol egyébként a készletnövelő intézkedésekkel kapcsolatos információk, útmutatók is megjeleníthetők.

4.9 Eljárásrend

Működés

0. Beérkezik az igénykérés.
1. A vagyonkezelői hozzájárulás egyéb vizsgálatok és a kontingens csökkentése nélkül megadható, ha a telep/kút érvényes elvi, létesítési engedéllyel rendelkezik.
2. A hozzájárulást el kell utasítani a következő esetekben:
 - 2.1 A vízigény nagyobb, mint a szabad kontingens (figyelembe véve a Vízgazdálkodási Törvényben a vízigények kielégítési sorrendjére vonatkozó előírásokat). (K1 korlát).
 - 2.2 Az igénylés öntözésre vonatkozik, és az igénylő nem igazolta, hogy nincs hozzáférhető felszíni vízkészlet, illetve ha van, akkor annak használata aránytalanul drága, vagy nem víztakarékos technológiát alkalmaz, vagy a tervezett kút 60 m-nél mélyebb. (E1 korlát).
 - 2.3 Ha a tervezett kút parti sávba esik, vagy a töltéslábtól mentett oldalon 110 m-nél, vízoldalon 60 m-nél közelebb létesülne, kivéve, ha a mellékelt dokumentumok alapján ehhez a VIZIG Árvízvédelmi és Folyószabályozási Osztálya hozzájárul. (E2 korlát).
 - 2.4 Ha a tervezett kút vízbázis belső védőterületére esik. (E3.1 korlát).
 - 2.5 Ha a vízigény meghaladja az egy igénylő számára maximálisan kiadható összes vízmennyiséget (azon a területen belül, amire a kontingens vonatkozott), ami jelenleg a kontingens 20 %-a, de maximum 100 em³/év, és nincs mellékelt elfogadható társadalmi-gazdasági indoklás. (K3 korlát).
 - 2.6 Ha a tervezett vízkivétel nem teljesíti a környezetében lévő mezőgazdasági ökoszisztémák (nem védett FAVÖKO-k) vízellátottságára vonatkozó követelményeket (E5 korlát), és nincs mellékelve részletes vizsgálat arról, hogy a szomszédos területeket érő vízháztartási hatások elhanyagolhatók, vagy növényzetük nem károsodik, vagy nincs mellékelve hozzájáruló nyilatkozat a szomszédos területek tulajdonosaitól, vagy nincs igazolás arról, hogy a KHV eljárás keretében a szomszédos terület tulajdonosa nem emelt kifogást (ld. 7. pont).
3. Az igénylés csak egyedi vizsgálat, EVD (illetve ha szükséges, akkor KHV) alapján véleményezhető a következő esetekben:
 - 3.1 Az öntözni kívánt terület nagysága nagyobb, mint 300 ha, vagy a talajvízkivétel nagyobb, mint 1000 m³/nap, vagy a rétegvízkivétel nagyobb, mint 5000 m³/nap. (K4 korlát).
 - 3.2 A tervezett kút a vízbázis külső, illetve hidrogeológiai A és B védőövezetében létesülne. (E3.2 korlát).

- 3.3 Vízbázis hidrogeológiai C védőövezetében (ha meghatározták) az új kút vízigénye vagy bővítés esetén a védőterület bármely részén található kút összes vízigénye talajvízkivétel esetén nagyobb, mint $100 \text{ m}^3/\text{nap}$, rétegvíz kivétel esetén nagyobb, mint $500 \text{ m}^3/\text{nap}$. (E3.2 korlát).
- 3.4 Vízsztintsüllyedéssel érintett vagy veszélyeztetett zónákban a tervezett vízkivétel nem teljesíti a vonatkozó követelmények (K2 korlát) egyikét sem. (ld. 5. pont).
- 3.5 A vízigény védett FAVÖKO területére vagy károsodott FAVÖKO 1 km-es környezetébe esik (E4.1 korlát), kivéve, ha a FETIVIZIG szakértői becslés alapján ettől eltekint.
- 3.6 A vízigény jó állapotú védett FAVÖKO 1 km-es környezetébe esik, és nem teljesíti az erre vonatkozó követelmények (E4.2 és E4.3) egyikét sem. (ld. 6. pont).
- A VKI 4 cikk (7) bekezdés szerinti elemzés hatásvizsgálati fázisát a K2, E4 korlátok esetében a tervezés keretében, egyedi vizsgálatként is el lehet végezni. Ennek kedvező eredménye esetén a FETIVIZIG a vagyonkezelői hozzájárulást az EVD/KHV eljárás lefolytatása nélkül is megadhatja. A vizsgálat tartalmára vonatkozó követelményeket a Szabályozási javaslat 4.5 fejezete tartalmazza.
4. Az igényléshez a hozzájárulás megadható, ha az igénylő a tervdokumentáció részeként átadott részletes indoklásban bemutatja, hogy
- 4.1 a 2.4 pont (K3 korlát) alapján elutasított vízigény kiemelt közegészségügyi vagy gazdasági-társadalmi érdekeket szolgál,
- 4.2 a 2.5 pont (E5 korlát) alapján elutasított tervezett vízkivétel az igénylő területére eső engedélyezett vízkivételekkel és a kontingens terhére már eddig beadott (elbírált) vízigényekkel együtt nem okozza a szomszédos, más tulajdonban lévő területek növényzetének károsodását, vagy a szomszédos területek tulajdonosai nyilatkozatban egyeznek bele a vízkivétel megvalósításába, vagy a KHV eljárás keretében meghívott ügyfélként nem emelnek kifogást.
5. Amennyiben a vízigény vízsztintsüllyedéssel érintett vagy veszélyeztetett zónába (ld. alább) esik, a hozzájárulás megadható, ha az alábbi követelmények valamelyike teljesül (egyébként VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés, ill. EVD/KHV – ld. 3.5 pont):
- 5.1 A kontingens terhére már beadott (elbírált) vízigények összege 10 km^2 -ként kisebb, mint a fajlagos kontingens kétszerese. (K2.1 korlát).
- 5.2 Ha az 5.1 pont szerinti túllépés kisebb, mint 20 % és az igénylő vállalja, hogy a tervezett vízkivételhez legközelebbi 3 kút adatai alapján megállapított süllyedési trend esetén a vízkivétel korlátozható. Az igénylő saját észlelőkutakat is létesíthet. (K2.2 korlát).
- 5.3 A tervezett vízkivétel az 5 km-es környezetében lévő, már engedélyezett vízkivételekkel, a kontingens terhére beadott (elbírált) és a szabályok szerint a legkedvezőtlenebb területi eloszlásban még engedélyezhető vízigényekkel együtt sem jelent jelentős beavatkozást a lokális vízháztartási viszonyokba. (K2.3 korlát).

Érintett zónák: Lónyay felső vgy., Lónyay alsó vgy., Lónyay nyugati vgy., Észak-Szabolcs, Nyírség Keleti perem, Kraszna-, Szamos-völgy, Szatmári-sík, Bereg Északkelet FAVE-k összes zónája.

6. Amennyiben a tervezett vízkivétel jó állapotú védett FAVÖKO 1 km-es környezetébe esik, a hozzájárulás megadható, ha az alábbi követelmények valamelyike teljesül (egyébként VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti elemzés, ill. EVD/KHV – Id. 3.7 pont):

6.1 A tervezett kút mélysége kisebb, mint 60 m, és a vízigény, illetve a tervezett hely teljesíti a következő követelményeket (E4.2 korlát):

- A kérelemben szereplő vízigény és 500 m-es (ha minden kút öntözési célú, akkor 300 m-es) környezetében található engedélyezett vízkivételek és a kontingens terhére beadott (elbírált) vízigények üzemelési időre számított átlagos napi hozamának összege kisebb, mint egy m^3/nap -ban megadott küszöbérték (Q_{max}). Az átlagos napi vízkivétel meghatározásának szabálya, Q_{max} számításának empirikus összefüggései és a szükséges szivárgáshidraulikai paraméterek az E4.2 korlát részletes leírásánál szerepelnek - az utóbbiakat az igénylő igazolt források alapján maga is megválaszthatja, továbbá az igénylő vállalja a termelőkút vízszintjének regisztrálását.
- Q_{max} értéke 20 %-kal növelhető, ha a termelőkút vízszintjének regisztrálásán felül az igénylő vállalja legalább egy észlelőkút létesítését.

6.2 A tervezett kút mélysége nagyobb, mint 60 m, vagy a 6.1 pontban foglalt követelmények nem teljesültek, viszont teljesül a következő követelmények valamelyike (E4.3 korlát):

- A tervezett vízkivétel valamint 500 m-es (kizárólag öntözőkútak esetén 300 m-es) környezetébe eső engedélyezett és a kontingens terhére beadott (elbírált) vízigények együttes hatására a FAVÖKO peremén a talajvízszintben kialakuló depresszió kisebb, mint 20 cm, továbbá az igénylő vállalja a termelőkút vízszintjének regisztrálását.
- Az előző pont szerint számított depresszió 20 és 30 cm közé esik, és a termelőkút vízszintjének regisztrálásán felül az igénylő vállalja legalább egy észlelőkút létesítését.
- 60 m-nél mélyebb tervezett kút esetén a várható depresszió mértékét a FETIVIZIG szakértői becsléssel is megállapíthatja.

A 6.1 és 6.2 követelmény esetén is érvényes, hogy az észlelőkutat a FAVÖKO pereméhez lehető legközelebb, olyan helyen kell létesíteni, ahol tulajdonosi hozzájárulással megvalósítható. Az igénylő vállalja, hogy az észlelőkút regisztrált vízszintjei és a FETIVIZIG által meghatározott depresszió küszöbérték alapján a kút üzemeltetését szükség esetén módosítja. A regisztrált vízszintadatokat az engedélyes a FETIVIZIG-nek az előírt adatszolgáltatás keretében átadja, aki értékeli a hatásokat és a küszöbértékek rendszeres megsértése esetén korlátozásokat javasolhat a hatóságnak. A hozzájárulás csak a fenti kiegészítő feltételek vállalása esetén adható meg.

7. Amennyiben a vízigény a parti zónába vagy olyan zónába esik, ahol a talajvíz számottevően hozzájárul a növény vízigényének kielégítéséhez (ld. alább), a hozzájárulás megadható, ha az alábbi követelmények valamelyike teljesül:

7.1 A tervezett kút mélysége kisebb, mint 60 m, és a vízkivétel, illetve a tervezett hely teljesíti a következő követelményt: az átlagos napi vízkivétel, kisebb, mint m^3/nap -ban megadott küszöbérték ($Q_{\max}$). és a tervezett vízkivétel 500 m-es (kizárólag öntözési célú kutak esetén 300 m-es) környezetébe eső a kontingens terhére beadott (elbírált) vízigények helyétől való távolság nagyobb, mint egy meghatározott távolság ($L_{\min}$). (E5.1 korlát). Az átlagos napi vízkivétel meghatározásának szabálya, $Q_{\max}$ és $L_{\min}$ számításának empirikus összefüggései és a szükséges szivárgáshidraulikai paraméterek az E5.1 korlát részletes leírásánál szerepelnek - az utóbbiakat az igénylő igazolt források alapján maga is megválaszthatja.

7.2 A tervezett kút mélysége nagyobb, mint 60 m, vagy a 7.1 pontban foglalt követelmények nem teljesültek, viszont teljesül, hogy a tervezett vízkivétel és annak 500 m-es (kizárólag öntözési célú kutak esetén 300 m-es) környezetébe eső, a kontingens terhére beadott (elbírált) vízigények együttes hatására a más tulajdonú terület határán a talajvízszintben kialakuló depresszió kisebb, mint 50 cm (ezt a FETIVIZIG szakértői becsléssel is megállapíthatja). (E5.2 korlát).

Érintett zónák: Lónyay alsó vgy., Nyírség Kelet, Bereg Északkelet 2 mm-es zónái, valamint Szatmári-sík, Kraszna-, Szamos-völgy, Rétköz Délnyugat, Rétköz Belfő vgy., Bereg Tisza mente összes zónája

8. Előzetes vagyonkezelői válasz, illetve az igénylő feladatai

8.1 A FETIVIZIG az igénylés véleményezésének első fázisában valamennyi olyan korlátot/követelményt megvizsgál, amely a kérelemhez benyújtott dokumentáció alapján ellenőrizhető. Ennek eredményéről az igénylőt tájékoztatja, és a valamely korlátot nem teljesítő igények esetén 10 napos határidőn belül kéri az igénylő választ az igény fenntartásáról vagy módosításáról. Utóbbi esetben a FETIVIZIG értelemszerűen módosítja a kérelemhez kapcsolódó véleményt.

8.2 Ezt követően az igénylő számára 6 hónap áll rendelkezésre, hogy az elvi/létesítési engedély megszerzésére irányuló eljárást elindítsa. Ennek során a tartalmi követelményeknek megfelelő dokumentációban pótolhatja az első fázisban megállapított hiányosságokat, illetve igazolhatja a követelmények teljesítését. Az igény lefelé történő módosítására ebben a fázisban is van lehetőség. Továbbá, ha erre lehetőség van, és ezzel élni kíván, elkészítheti az környezeti hatásvizsgálathoz előírt dokumentációt (első lépésben a hatásvizsgálati fázist, amely szükség esetén EVD/KHV keretében kiegészülhet egy mentességi vizsgálattal).

Egyéb feladatok:

- A kontingens aktualizálása. A fajlagos kontingensek zónánkénti felülvizsgálata a soron következő közbenső vagy átfogó felülvizsgálat keretében. Ennek szempontjai: meteorológiai viszonyok, talajvízszint-változások, várható vízigények és a rendelkezésre álló maradék

kontingensek viszonya, vízhasználatok bevétele, a hatáscsökkentő intézkedések hatékonysága, a vízhasználatok pazarló vagy takarékos jellege, az ellenőrzések során szerzett tapasztalatok.

- A kontingens aktualizálása a lekötés csökkentése alapján. (Csak a lekötések tényleges csökkentésére vonatkozik, a lekötés átruházására beadott közös kérelemknél nem kell alkalmazni.) A lekötések tényleges csökkentésére vonatkozó engedélymódosítások esetében a módosítás nyilvántartásba vételével egyidejűleg kell aktualizálni az adott zóna kontingensét. A lekötéscsökkentés jóváírható aránya:
 - 100 %: Bereg Tisza mente, Rétköz Délnyugat, Rétköz Belő vgy., Szatmári-sík, Kraszna-, Szamos-völgy
 - 75 %: Lónyay nyugati vgy., Lónyay alsó vízgyűjtő és Nyírség Kelet 2 mm-es fajlagos kontingenssel jellemzett zónái
 - 50 %: Észak-Szabolcs, valamint a Lónyay felső vgy., a Lónyay alsó vgy. és a Nyírség Kelet 1 mm-es fajlagos kontingenssel

A módosítást a visszavont engedéllyel azonos zónában kell érvényesíteni, az öntözési és egyéb célú kontingensek közötti megosztást a FETIVIZIG mérlegeli a következő szempontok alapján: a lekötéscsökkentés helye, várható új igények célja és mennyisége, a Vízgazdálkodási Törvényben meghatározott használati prioritások.

- A lekötések átruházásának előzetes véleményezése (az előzetes vízigény elbírálása) az átvevő által benyújtott kérelem alapján történik, amely tartalmazza az átadó nyilatkozatát is. Az új vízkivételhez történő vagyonkezelői hozzájáruláshoz viszont szükséges az átadó módosított vízjogi engedélyének benyújtása is. Az átruházásra zónán belül van lehetőség, a vízkivétel céljától függetlenül. (A zóna szintet az indokolja, hogy az átadás-átvétel ne módosítsa jelentősen a vízkivételek jelenlegi területi megoszlását.) Az új vízkivétel esetében a K4, E1, E2, E3, E4 és E5 korlátok teljesülését kell ellenőrizni. A FETIVIZIG a visszaélések elkerülése érdekében ellenőrizni fogja, hogy az átadó kút termelése valóban megszűnt-e, illetve az átadásnak megfelelő mértékben csökkent-e. Az engedélyekkel ellentétes működés jogi következményeket, valamint a kút eltömődését vonhatja maga után.
- A kontingens aktualizálása készletnövelő intézkedések alapján. A készletnövelő intézkedések hatását a közbenső vagy átfogó felülvizsgálatok eredménye alapján kell bevezetni a nyilvántartásba. A kontingens módosításakor a felülvizsgálatot félévvel megelőzően beadott, ellenőrzött beavatkozások hatása vehető figyelembe. A figyelembe vehető arányra a célok közötti megosztásra a lekötések csökkentésével kapcsolatban megadott szabályok érvényesek.
- A FAVE vízkészlet-gazdálkodási kategóriájának felülvizsgálata a VKGTT átfogó felülvizsgálatához kapcsolódva. Ez új kontingensek megállapítását is jelentheti.
- A talajvízszint-változások évenkénti értékelése, a helyszíni és egyéb ellenőrzések helyének kijelölése.

- Vízjogi rendezés, ami kiterjed az illegális vízkivételek legalizálására, a lejárt engedélyek kezelésére és a vízjogi engedélyek meghosszabbításával és esetleges módosításával kapcsolatos állásfoglalásokra.

A 2019. december 31. előtt létesült kutak legalizálása esetén vagyonkezelői hozzájárulás a 2011 és 2019 között ténylegesen kivett átlagos éves vízmennyiségre adható, mert az erre az időszakra vonatkozó teljes vízkivétel becsült értéke figyelembe lett véve a kontingens meghatározásakor. A vízmennyiség megállapításának alapja a kérelmező nyilatkozata, amit a rendelkezésre álló adatok alapján a FETIVIZIG felülvizsgál. A FETIVIZIG az elfogadott vízmennyiséggel nem csökkenti a rendelkezésre álló kontingenst, valamint nem alkalmazza a kontingensre vonatkozó és az ökoszisztémák védelmére kidolgozott korlátokat (K1, K2, K3, E4, E5). Az egyéb korlátokat (K4, E1, E2, E3) viszont alkalmazni kell. A 2019. december 31. után engedély nélkül létesített kutak esetében a legalizálást új kérelemként kell kezelni, vagyis a vízmennyiség csökkenti a rendelkezésre álló kontingenst és az összes korlátot alkalmazni kell. A FETIVIZIG a visszaélések elkerülése érdekében ellenőrizni fogja a kutak létesítésének idejét (pl. fúrómesteri nyilatkozat, légifotó, területismeret alapján) és a nyilatkozatban megadott vízmennyiséget.

A 2019. december 31. előtt lejárt üzemeltetési engedélyek esetében vagyonkezelői hozzájárulás a 2011 és 2019 között a kútból történt tényleges vízkivétel átlagos éves mennyiségére adható, az illegális vízkivételek legalizálásához hasonló módon: kérelmező nyilatkozata a vízhasználatról, FETIVIZIG felülvizsgálat és az adatok ellenőrzése, rendelkezésre álló kontingens nem csökken, csak a K4, E1, E2, E3 korlátok alkalmazása. Az ezt meghaladó lekötési igényre minden korlát vonatkozik, és a rendelkezésre álló kontingens értéke a többletigénnyel csökkentendő. Ez azoknak a telepeknek/kutaknak az ismételt üzembe helyezésére is vonatkozik, amelyekről egyértelműen megállapítható, hogy a vízjogi üzemeltetési engedély érvényességi idejének lejárt és 2019 között nem történt vízkivétel (pl. bezárt ipari létesítmény). A lejárt engedélyek felülvizsgálata évente történik az éves termelési és lekötési mennyiségeket tartalmazó felszín alatti vízmérleg készítésével párhuzamosan, melynek eredményéről a Vízügyi Hatóság tájékoztatást kap.

Vízjogi engedély érvényességi idejének meghosszabbítása. A feszült készletgazdálkodási helyzet és a negatív tendenciák miatt fontos, hogy az egyes engedélyek érvényességi idejének meghosszabbítása ne legyen automatikus, melynek jogszabályi alapját a 72/1996 Kormányrendelet 12.§ (b) és 14.§ (2c) és (2d) adja meg. A 12. § (1) bekezdés alapján a Vízügyi Hatóság az engedélyt hivatalból is módosíthatja, amennyiben a rendelkezésre álló vízkészlet az igénybevételi határértékekre is figyelemmel megváltozott. Amennyiben a VKJ bevallás alapján a termelés jelentősen eltér a lekötéstől, a FETIVIZIG nem ad vagyonkezelői hozzájárulást a vízigény rendezéséig. Az engedélyben szereplő vízigény és a VKJ bevallás összhangjának megteremtéséig a FETIVIZIG nem csökkenti a rendelkezésre álló kontingenst. Amennyiben a lekötést meghaladó termelés igazolást nyer, akkor ezzel a többlettel a FETIVIZIG nem csökkenti a rendelkezésre álló kontingenst és csak a K4, E1, E2, E3 korlátokat alkalmazza. A bevallást meghaladó vízigényre viszont valamennyi korlát alkalmazandó. Amennyiben a bevallások alapján 1 éven át, öntözés esetén 3 éven át nem volt termelés, a 72/1996 Kormányrendelet 14.§ (2e) pontra hivatkozva (az engedélyt vissza kell vonni) a FETIVIZIG nem

ad vagyonkezelői hozzájárulást. Ilyen esetben szükséges, hogy az üzemeltető a Vízügyi Hatósággal egyeztessen. A termelési adatot nem szolgáltató telepek felülvizsgálata évente történik az éves termelési és lekötési mennyiségeket tartalmazó felszín alatti vízmérleg készítésével párhuzamosan, melynek eredményéről a Vízügyi Hatóság tájékoztatást kap.

A fenti eljárások keretében az igénylő által szolgáltatott, a kút létesítésének idejére vagy a vízkivételre vonatkozó valótlan adatok sértik a jelen eljárásrendben foglaltakat, jogi következményeket, valamint a kút eltömedékelését vonhatja maga után.

- Ellenőrzések. A törzshálózati és a vízjogi engedélyekben kijelölt termelő- és észlelőkutak vízszintészleléseinek feldolgozása alapján a térségi és a lokális vízszintváltozások értékelése és ellenőrzése. A Vízkészletjárulék Nyilvántartó Programban és a Statisztikai adatszolgáltatások során rögzített termelési adatok ellenőrzése. Az adatfeldolgozás és ellenőrzés további célja a téves/valótlan adatok kiszűrése, a helyszíni ellenőrzések helyszíneinek kiválasztása. Végrehajtása folyamatos.